DE MAASEIKENAAR

3 MAANDELIJKS CONTACTBLAD JAARGANG XXIV - 1993/NR 4

MAASEIKER TORENS
van links naar rechts

Kruisherenkerk
Minderbroederskerk
Kerk Aldeneik
Stadhuis
Kerk Wurfeld
Grote Kerk
Kerk Heppeneert

Inhoudstafel

Woord vooraf	177
De zomer van Kura	178
Oudste Bol-leden met de feestmuts	182
Genealogie Gessler	183
Centrum voor Documentatie Maaseik	184
Inhuldiging van het standbeeld van Van Eyck	185
Bij de restauratie van het huis Vlecken	191
Pater Sangerskring - kalender werkjaar 93-94	200
Bibliotheek: scripties	201
Schoolmeesters, een oude Maaseiker familie	202
Overeenkomst tussen stad en de Harmonie (1910)	204
Zegel van de maatschappij "Teekenen en Sparen"	205
Diksjenaer van het Mezeikers	206
K.B.Touring Maaseik - kalender werkjaar 93-94	208
Maaseik, 750 jaar stad en parochie	209
Lezers schrijven ons	211
Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden	214
5e Inter-Limburgse Boekenbeurs op 4 en 5 dec. '93	216
Maaseik, 750 jaar stad en parochie (kapellentocht)	218
Zilveren schotels, afkomstig van Maaseik	219
Maeseycker Wielrydersclub 1897	222
Het Heilig Wammes: 4 x 11	223
Het huis 'De Gapert' (aanvullingen)	225
Het oorlogsdagboek mei 1940 (vervolg 2)	227

De redactie dankt:
- Roger MAES voor de foto's
- Rita SEGERS-WESTHOVENS voor de vormgeving van de omslag.

Woord vooraf

't Is weer voorbij, die mooie zomer! Die zomer die begon zowat in mei... Twee zinnetjes vol waarheid, alleen is het woordje "mooie" er te veel aan. Na twee beloftevolle mei- en junimaanden verzopen juli, augustus en een groot deel van september in de kou en de regen. Laat ons hopen dat we als nazomer toch nog een "indian summer" krijgen.

We sluiten met dit nummer de 24e jaargang van "De Maaseikenaar" af. Wie zei daar ook weer dat in Maaseik niets standhoudt? De hernieuwing van de abonnementen staat voor de deur. Voor de laatste jaargang van een kwart eeuw wil de redactie een bijzondere inspanning leveren. Daarvoor is echter ook de medewerking nodig van al onze trouwe (en minder trouwe) lezers. Mogen wij u vragen spontaan uw abonnement te betalen. Dit bespaart een hoop tijd, moeite en kosten. Het nodige overschrijvingsformulier vindt u op de achterzijde van de omslag.
Maaseik viert in 1994 "750 jaar stad en parochie". De aanzet en officiële opening had reeds plaats op 18 september jl. tijdens een puike muzikale avond in het C.C. Achter Olmen. "De Maaseikenaar" zal regelmatig op de feestelijkheden van het komende jaar inspelen. We wensen alle inrichters en medewerkers van harte veel succes toe.

De redactie verloor onlangs tot haar spijt een van haar trouwe medewerkers. Mevrouw Henriette Theunissen-Aendekerk nam namelijk ontslag. Hierbij willen we haar hartelijk en gemeend bedanken voor haar jarenlange inzet. Tenslotte wenst de redactie ook de leden van de V.Z.W. Kura te feliciteren voor het prachtige initiatief dat gedurende de maanden juli en augustus werd uitgevoerd, waarbij 85 verzwakte Russische kinderen uit de streek van Tsjernobyl een drie weken lange vakantie in Maaseik en omgeving mochten doorbrengen.

De Redactie

De zomer van Kura

24 juli 1993.
Zon, pure blauwe luchten, de Maas, een boot vol kinderen.... En allemaal in het nieuw. En allemaal lekker gevoed. En allemaal onbezorgd lachend. Opnieuw voor enkele maanden wat weerbaar geworden tegen de dodelijke isotopen die voor duizenden jaren de rivieren, bossen en gewassen van hun eigen land contamineren.

De Tsjernobyl-kinderen van Kura genieten van een dagje uit met "De Paep van Meynecom" .

Dezelfde kinderen die drie weken eerder, bleek, schichtig en besmet, ofschoon niet besmettelijk, uit de autocar zijn gestapt.
Tsjernobyl-kinderen. Door KURA naar het kanton Maaseik gehaald. Kura, cura, curare, Kinderen Uit Rusland Actie. Pluralistisch, Humanitair, Onbaatzuchtig. Geen heldendaad. Geen vals sentiment. Kura. In het Russisch: klokhen. De leden, voorzitter Rik Segers, Jessy Germeau-Moors, Johan Colsoul, Léon Cremers, Vital Creemers, René Dirkx, Guido Op 't Eynde, Jos Wenmakers en Paul Vanderheyden, vinden het zelf een passend symbool.

***

Een druppel op een hete plaat, zegt de pessimist.
En wat als ze weer terug moeten?
Ach! Een kuurvakantie die hen even uit de economische en sociale chaos en de contaminatie haalt. Een onvergetelijk verblijf.
Tsjernobyl-kinderen... Kinderen...

***

Pas een half jaar daarvoor was alles begonnen met enkele telefoontjes tussen zeven mensen die elkaar niet of nauwelijks kenden. Op 14 februari 1993 stichtten ze een v.z.w. Objectief: humanitaire hulp aan kinderen in nood.
Ze zullen meteen voor twee groepen Wit-Rusjes tussen zeven en dertien jaar gastgezinnen zoeken in het kanton, fondsen inzamelen en hun overtocht met een comité van de sportpers te Minsk organiseren en begeleiden.
Nauwelijks een maand later hebben zich honderd en tien gezinnen gemeld.

***

Minsk onder de sneeuw. De orthodoxen vieren Palmzondag. Thuis is het Pasen.
Een delegatie van Kura levert een eerste lading geneesmiddelen af in de kliniek voor leukemiepatiëntjes.
"Vertel ginder in het westen wat de beschaving ons heeft aangedaan", vragen ze.
In april '86 ontplofte Blok 4 van de kernreactor te Tsjernobyl. Door de windrichting kreeg de huidige republiek Wit-Rusland 70% van de besmetting over zich heen. Er zijn tachtig bedjes. "Hier stierven in '86-'87 honderdtwintig kinderen per maand", zegt Dr. Olga Aleinikova, de directrice van het hematologisch centrum. "We verwachten het ergste pas tegen 1995-'96".
De Kura-leden staan met wat speelgoed in de kamer van terminale patiëntjes...

***

7 juli 1993. Volgestouwd met een nieuwe lading medicatie en kleding vertrekt de eerste autocar van Gazelle World Wave richting Minsk. Twee verpleegkundigen vergezellen de drie begeleiders van Kura. Ze halen een eerste groep van drieënveertig kinderen naar het kanton.

***

9 juli 1993.
3 u. in de nacht.
Diep in donker Polen valt het maanlicht door de ramen van de bus. Streelt over de gezichtjes van de slapende kinderen.
Hoe groot moet de angst van de ouders om de gezondheid van hun kinderen zijn dat ze hen op deze manier het onbekende insturen. Wat is dit voor een

wereld en wat zal hij leren uit wat er gebeurt op die onzalige plaatsen met namen als Sarajevo, Mogadishu, Gomel, Mozur...?

***

10 juli 1993
Toeterend draait de autocar de Maaseiker markt op. De kinderen en hun Russische begeleiders worden overrompeld door de sympathie van honderden toeschouwers en de ontroering van hun gastgezinnen.
"Sjoeën van wujt" brengt hun een swingende serenade. Er is een afvaardiging van het stadsbestuur....
Zelf zingen de kinderen in nationale klederdracht een paar liederen uit hun ver, ver land, Kalinka, Kalinka...

***

De Tsjernobyl-kinderen met hun gastgezinnen.

Na drie weken Dilsen, Kinrooi, Maaseik hebben ze een metamorfose ondergaan. Ze zijn haast niet meer van hun Vlaamse vriendjes te onderscheiden. "Jawel, kijk", zegt iemand, "zij steken allen in het nieuw".

***

Op 28 juli brengt Kura de eerste groep terug naar Minsk. Sommigen moeten nog tot vlakbij de apocalyptisch verlaten regio van 35 km, omheen de reactor. Dezelfde dag vertrekken weer vierenveertig gastjes naar het Maasland. Ook hun wacht het hartverwarmend altruïsme van een gans kanton.

***

21 augustus 1993, Berlijn, Poznan, Warschau...
Serguei slaapt in de nieuwe Belgische anorak die hij nog steeds niet heeft willen uitdoen. Natasja houdt de barbiepop op haar schoot. Aleksei wordt even wakker en controleert of zijn tas vol cadeaus nog wel in het bagagerek ligt...

***

Het is nog vroeg op de parkeerplaats van Jubileinaya. Ze halen foto's boven. De ouders en de baboesjka's hebben natte ogen. Kura ook. Denkt dankbaar aan allen die dit mogelijk maakten.
"Kijk, Molenbeersel! Kijk, Kinrooi! Kijk Stokkem, Maaseik!
Kijk, dit is Veerle. Dit is Mieke. Dit is Wouter..."

***

Ze zijn het thuis weer vlug gewoon. Ze zullen blijven dromen van die feestelijke vakantie in dat heerlijk, vreemd land. Van hun gastgezinnen. Maar ze vinden nu hun vrienden weer, hun straat, hun school. Ze beseffen de draagwijdte niet van de rampzalige situatie waarin hun land terechtgekomen is. Ook niet dat de contaminatie als een niet te stoppen onzichtbaar beest deze zomer naar Vitebsk geslopen is, de enige regio in de republiek die met Pasen nog proper was.
Voor de volwassenen is het anders. De vergelijking snijdt hen in het vlees. "Blijf ginder vertellen wat ons overkomen is", herhalen ze. Ons leven zal nooit meer hetzelfde zijn. Maar we komen er wel uit. Spassieba, spassieba, spassieba!"

17.9.93
Paul Vanderheijden

Oudste Bol-leden met de feestmuts

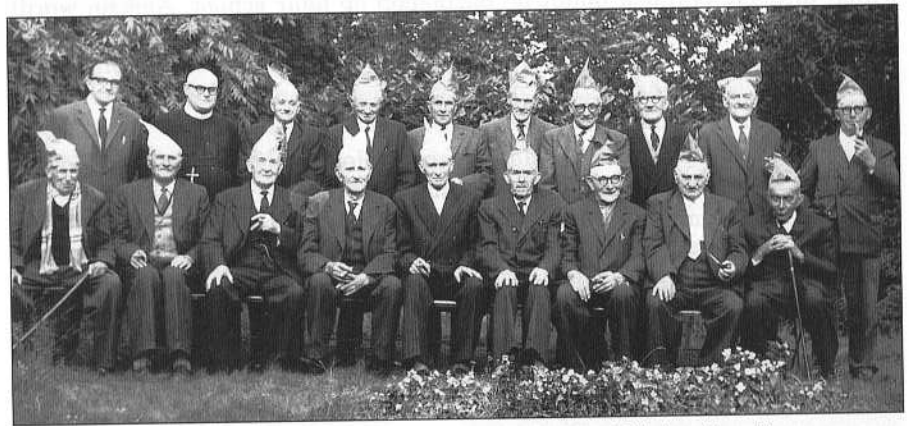

Deze foto werd dertig jaar geleden genomen. Inmiddels zijn alle personen die op deze prent staan overleden. De foto dateert van 1963 toen de Bol (Bond van Oudleerlingen van de Fratersschool) de oudste oudleerlingen uitnodigde voor een reünie.
Deze kranige Maaseikenaren - en dat is merkwaardig - bezochten de Fratersschool (St.-Jozefsschool) allemaal voor het jaar 1900.
Vooreerst de twee personen zonder feestmuts. Zij zijn duidelijk jonger en werden ook niet gehuldigd. Het zijn geen oudleerlingen....
Het betreft Jean Coolen en frater Florent (Jacobus Melotte). Jean Coolen, bode van de kristelijke ziekenkas, was in die periode voorzitter van de Bol. Jean Coolen was ook gemeenteraadslid. Hij overleed in 1972. Zijn echtgenote Anna-Maria Verheyden (82) woont nog steeds in de Loerstraat nr. 3 te Maaseik. Frater Florent, de enthousiaste schooldirecteur, die de meer dan 500 leerlingen met naam kende, leeft nog voort in de herinnering van vele Maaseikenaren. Dertig jaren verbleef deze joviale frater te Maaseik waarvan 17 als schoolhoofd. Hij overleed op 20 juni 1988 toen hij met de fiets in Zonhoven de steenweg overstak en door een auto gegrepen werd.
Nu de oudleerlingen (staande) van links naar rechts. Naast Jean Coolen en frater Florent, zien we op de foto: Mathieu Peters, Henri Cox, Jules Wolfs, André Schroyen, Henri Dreessen, Jef Smits, Jaak Monsieur en Jef Indencleef. Op de eerste rij zitten van links naar rechts: Kla Goedermans, Frie Goyens, Jefke Paumen, Gaspard Henckens, Leo Nelissen, Jef Metten, Toon Frenssen, Jan Van den Eertwegh en Jan Vanhoef.

Piet Henkens.

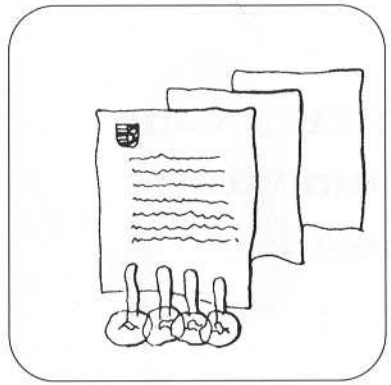

Genealogie Gessler

Oude foto van het gezin Johannes Wilhelmus Hubertus Gessler en Elisabeth Wilhelmina Hubertina Lersch.

Joh. W.H. Gessler huwde een eerste maal in 1829 met Sophia Hubertina Josephina Lersch (°1812 + 1840), dochter van Joan Winand uit Aken en Jacobine Loomans uit Aldeneik.
Van hun drie kinderen zou enkel de latere kunstschilder Carl (of Charles) Gessler de volwassen leeftijd bereiken en tevens de stamvader worden van de laatste Gessler-tak te Maaseik.
Een tweede maal huwde Johannes Gessler in 1851 met Elisabeth W.H. Lersch (°1815 + 1882), dochter van Joan Winand en zijn tweede vrouw Maria Helena Joosten uit Maaseik.

Op de foto Joh. W.H. Gessler met deze tweede vrouw en hun vier kinderen:
Maria Elisabeth, °Maaseik 23-4-1852 + Aalst 19-2-1904. Ze huwde met J.J.H. Vander-Donck uit Maaseik.
Helena, °Maaseik 19-5-1854 + Heverlee 7-8-1935. Ze huwde met Louis Ravoet uit Leuven.
François (cand.notaris), ° Maaseik 9-10-1856 + Leuven 7-12-1889. Stephanie, °Maaseik 25-5-1858 + Maaseik 15-10-1941. Ze huwde met Dr. Charles Moors uit Maaseik.

Marcel Hendrickx

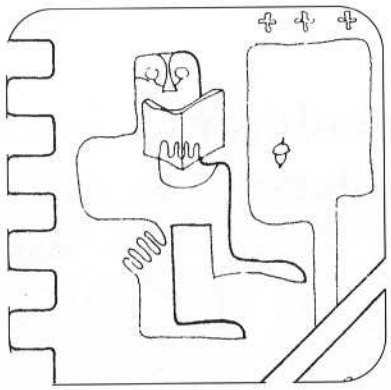

Centrum voor documentatie Maaseik

De verzamelingen van ons Documentatiecentrum groeien met de dag. Talrijk waren gedurende de afgelopen maanden de schenkers van wie wij foto's of ander interessant materiaal mochten ontvangen.

Wij denken hierbij op gevaar af van onvolledig te zijn aan de heren René Moors, Harry Beenders, Jean Vandooren, Paul Leenders, Albert Gerarts, Jules Gutschoven, Johnny Coolen, René Raets, Maurice Hilven, Jaak Aendekerk, Lambert Ponsen, Mathieu Martens, Jos Strijckers, E.H. Ramakers, Henri Boonen, Frans Brouns, Arnold Vandinter, Frans Vanstreels, Henri Vanwijck en de dames Van Esser-Repriels, Cremers-Cordie, Huysmans-Crasborn, Kraewinkels-Vandesande, Rita Geeraets, Dirks-Prenen, M.L. Van den Born, Vancleef-Schoofs, Germeau-Moors, Tr. Delaet, Jeanne Coolen, Nelly Hendrikx, Gonnissen-Aendekerk, Alice Gelenne-Trines. Onze bijzondere dank ook voor Jean Denis, de stad Maaseik en het H. Wammes.

Wij willen van deze gelegenheid gebruik maken om nogmaals een oproep tot onze lezers te doen. Alle documentatie uit ons verre of nabije verleden is van harte welkom: foto's, folders, affiches, programmaboekjes, overlijdensberichten en doodsprentjes. Vooral bij het overlijden van een gezinslid of bij het verhuizen belandt er heel wat bij het afval. Verwittig liever één van onze leden vooraleer U aan de grote opruiming begint.

Op dit ogenblik zoekt het Centrum informatie i.v.m. de geschiedenis van het Maaseiker verenigingsleven. Alles is welkom, want uit ervaring weten we dat heel wat verenigingsarchief eindigt op de weg naar het afval.

Martin Boonen.

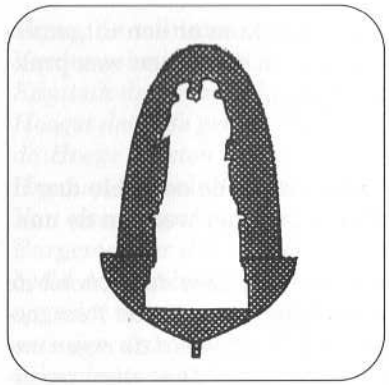

Wie onthulde eigenlijk het standbeeld?

Ooggetuigenverslag van de inhuldiging van het standbeeld van Van Eyck anno 1864.

Op 5 september 1864 werd te Maaseik op de Markt in aanwezigheid van koning Leopold I het standbeeld van Jan en Hubert Van Eyck ingehuldigd. De koning was toen 74 jaar en sukkelde met zijn gezondheid. Het jaar nadien zou hij overlijden.

N°. 37. Zaturdag, 10 September 1864. 3de Jaargang.

Mercurius.

WEEK- EN ADVERTENTIE-BLAD,

VOOR SITTARD EN OMSTREKEN.

Dit blad verschijnt geregeld alle Zaturdagen. De abonnements-prijs is per kwartaal voor Sittard 60 Cts. per post 75 Cents.

INSERTIEN.
Per gewone regel 6 Cents, het zegelregt daarboven.
Brieven en Correspondentiën franco.

"Mercurius", week- en advertentieblad voor Sittard en omstreken, had een correspondent naar Maaseik gestuurd, om een verhaal te maken van de feestelijkheden. Op zaterdag 10 september 1864, verscheen het verslag van de gelegenheidsreporter, de genaamde X uit Stokkem, in het blad. In de inleiding lezen we: *"Mijnheer de Redacteur! Beloften maken schuld. Om mij er van te kwijten, zend ik U het beloofde verslag der feestelijkheden, die ter gelegenheid van de onthulling des standbeelds der gebroeders van Eick* (sic) *op maandag jl. te Maeseyck, hebben plaats gehad, vooruit verschooning vragende wegens de weglating van vele bijzonderheden, die trouwens bij uwe lezers weinig belangstelling kunnen wekken."*
Het feest had dus plaats op een maandag. Voor de Maaseikenaren was het

zondag, doch ook de mensen uit wijde omgeving maakten er een uitgaansdag van, hetgeen vroeger geen probleem was, want in de dorpen was praktisch iedereen boer van beroep, dus zijn eigen baas....

Veel regen en.... 101 salut-scheeten.

De man uit Stokkem nam zijn job ter harte. Hij vertoefde een hele dag in Maaseik en op bijna lyrische wijze vertelt hij ons over het weer en de aankomst van de koning.

Lees maar: *"Reeds in den vroegen morgen van dien plegtigen dag schonk de hemel zijnen zegen, die meer voordeel aan het weiland dan aan het feest toebragt. Tot 11 ure hield de regen onafgebroken aan. Des niet tegenstaande was Maeseyck in feestgewaad uitgedoscht; de huizen en straten waren mooi versierd met vlaggen en triomfbogen. De verschillende vreemde harmoniegezelschappen waren aanwezig en de straten en het marktplein werden allengskens aangevuld met vreemdelingen en toeschouwers, die uit alle oorden daarheen stroomden om deze plechtigheid en de aankomst des Konings bij te wonen.*

Leopold I (Coburg 1790; Brussel 1865). De koning draagt het kleinood van het Gulden Vlies en de plaat van ridder in de Orde van de Kousenband.
Dit portret werd ca. 1840 op ivoor geschilderd door Sir William Ross (Londen), schilder van Koningin Victoria, vermoedelijk tijdens een verblijf van de koning in Engeland.

Omstreeks middag stelden de verschillende muziekgezelschappen zich in beweging en maakten al spelende eenen optogt door de stad. Elk gezelschap speelde een stuk, ad libitum (naar hartelust), en het geheele vormde een waren pot-pourri.
Een kwart voor drie ure kondigden de 101 salut-scheeten (sic) de aankomst des Konings aan. Z(ijne) M(ajesteit) was begeleid door den graaf van Vlaanderen (dat was zijn 27-jarige zoon Filips), *den Minister van den Peereboom* (minister van binnenlandse zaken Alfons Vanderpeereboom), *den graaf van Aarschot* (hiermee bedoelt schrijver senator graaf d'Aarschot) *en den Opper-bevelhebber generaal Leclercq* (de militaire commandant van Limburg generaal Declerc)".
Verder schrijft X uit Stokkem:*"Achter op den Koninklijken wagen stond de Kapitein der eerewacht des Konings. De eerewacht heb ik niet gezien. Z.M. en Hoogst deszelfs gevolg stapten ten huize van den heer Burgemeester af, waar de Hooge Gasten eenige oogenblikken vertoefden.* (Burgemeester was toen Herman Schoolmeesters, wonende in de Bosstraat.)
Van daar begaf zich de Koninklijke stoet naar de Markt waarheen de heer Burgemeester den weg baande en alwaar vlak tegen over het bedekte standbeeld eene tribune, of troon, of paviljoen, zoo als men het belieft te noemen, opgerigt was en waar de koning nauwelijks plaats gelaten werd, dusdanig was den drang der nieuwsgierigen, die genoeg onbeschaamd, deze Koninklijke plaats innamen om den defilé der verschillende autoriteiten, muziekgezelschappen, verenigingen, enz. te kunnen begroeten en bij te wonen de onthulling van het standbeeld". (Er liep iets fout met de ordehandhaving, dat is duidelijk, maar dat de koning zo omstuwd werd dat hij nauwelijks plaats had om te zitten, vinden we nogal kras).

Wie trok aan het koordje?

De ooggetuige verhaalt verder: *"De heer Burgemeester plaatste zich naast het standbeeld en las wel gedurende eene halve uur, ik geloof de levensbeschrijving der helden van den dag, waarvan eene in 1366 het eerste levenslicht te Maeseyck aanschouwde; wel is waar eene spade (= late) verheerlijking, doch beter laat dan nooit".* (Deze sarcastische opmerking van de correspondent is misplaatst in dit verhaal).
En nu komt het:*"Tijdens dat de heer Burgemeester het leeswerk verrigtte, bespeurde ik dat er aan een eindje koords dat langs het standbeeld afhing, werd getrokken en de sluijer, die om den hals der beelden vastgehecht scheen te zijn, viel af en het standbeeld was onthuld!! Weinige hebben het bespeurd en waren zeer verwonderd, toen de heer Burgemeester zijne voorlezing geëindigd en Z. Majesteit dezelve met eenige hartelijke woorden beantwoord had, het door den te Venlo geboren heer Wiener vervaardigde meesterstuk der beeldhouw-kunst, in zijn volle naaktheid te zien."*
Uit deze wirwar van woorden blijkt dus dat het standbeeld na de toespraak van de burgemeester in zijn volle naaktheid te zien was. Nou, dat is nogal wat?
Blijft nu de vraag wie deze "snode daad" op zijn geweten heeft? Wellicht zal de waarheid nooit aan het licht komen. Toch vermoeden wij dat een kwieke rakker van "achterom" aan het koord getrokken heeft.
Vooral de Franse toespraak van de burgemeester duurde veel te lang voor deze schalkse knaap. Hij wou zien wat onder het doek zat, hij trok... en zette de koning voor schut. Wat een grap.....
Daarna weidt de verslaggever uit over de klederdracht van de burgemeesters van Maastricht, Sittard, Roermond en Weert.

STAD MAESEYCK

INHULDIGING VAN HET STANDBEELD

DER GEBROEDERS

JAN en HUBRECHT VAN EYCK,

uitvinders der olieverw-schildering.

PROGRAMMA DER FEESTEN.

Het Kollegie van Burgmeester en Schepenen der stad Maeseyck

Koning en de Koninklyke Familie

KANTATE,

GROOT VUURWERK.

Een reusachtig affiche kondigde in 1864 de inhuldiging van het standbeeld aan.

Slechts drie Nederlands-Limburgse hoogwaardigheidsbeklederswaren in officieel ornaat: burgemeester Pijls van Maastricht, de Ned. Limburgse gouverneur Ridder de Villebois en de militaire commandant van Nederlands-Limburg generaal Knoop.
De verslaggever brak zijn hoofd over het feit dat niet alle prominenten in officieel kostuum waren. En heel fijntjes schrijft hij als volgt: *"Ik dacht ook, daar zit een knoop in, en zoo als ik dacht was het. Ik vroeg later naar de oorzaak van dit vreemdsoortig verschijnen, aan eenen der betrokken heeren burgemeesters, met wien ik in een vriendschappelijk verkeer sta en deze gaf mij ten antwoord dat zij deswege onderling in correspondentie en in overleg waren getreden* (dat zij dus overeen waren gekomen) *en dat de heer Burgemeester van Maastricht te kennen had gegeven dat zij in de vreemde in civiele kleeding en slechts met de medaille en lint versierd, gelijkstaande met het sjerp der burgemeesters in België, zouden verschijnen"*. En zodoende was deze knoop voor de verslaggever ontward.

Geheimzinninge dame op het galabal
Tenslotte was het avond geworden. Waar de koning ondertussen verbleef, staat niet in het epistel van de Stokkemse verslaggever. De volksoverlevering verhaalt dat hij nog op bezoek ging bij de familie van postdirecteur Magniet. Met een postkoets van Magniet zou Leopold I trouwens nog diezelfde avond doorrijden naar het kasteel van Leut waar hij zou overnachten. Maar eerst trok het hoge gezelschap naar het feestelijk banket waaraan werd deelgenomen door een 80-tal personen. Maar laten we nu "Mercurius" weer aan het woord. *"Te 8 ure begaf ik mij naar het Koninklijke bal-lokaal en plaatste mij boven naast het orkest, toevalliger wijze nam Z(ijne) M(ajesteit) eenige oogenblikken later, daar ook zijn verblijf. Z.M. opende de bal met de gemalin des heeren Burgemeesters: waarna Z.M. wederom dezelfde plaats innam. Voor zoveel er ruimte was, danste en walste er verschillenden, waaronder eene dame gekleed in azuur (hemelsblauw) de bijzondere aandacht des Konings tot zich trok. Z.M. vroeg aan den Heer burgemeester die naast Z.M. stond, wie deze dame was, en op het antwoord,de gravin de H. "Dus van Duitschen oorsprong", hernam Z.M. en gaf onmiddellijk een teeken aan den graaf van Vlaanderen, met wien hij zich een oogenblik onderhield, en welke onverwijld de gravin tot een wals uitnodigde en daarna haar aan den Koning voorstelde"*. Volgens de auteur heeft niet de 74-jarige koning met de Duitse gravin gedanst maar wel zijn zoon Filips, de graaf van Vlaanderen, die toen 27 jaar jong was.

Complementenmakers
Het blad "Mercurius" is zeer onder de indruk van het savoir-vivre dat de koning en de Duitse gravin tijdens hun korte ontmoeting aan de dag leggen. Het blad spreekt evenwel niet van "fijne manieren", maar wel van "complementen", maar bedoelt dat niet pejoratief. Lees maar wat de gelegenheidsreporter ervan maakt: *"Ik ben geen vriend van complementen en knikkebuigen, wijl ze (de complementen) gewoonlijk door ons landlieden en burgers te stijf en onhandig gemaakt worden. Kortom zij voegen* (liggen in de betekenis van niet afgaan of schikken) *weinigen en worden veeltijds met te veel affectie (ingenomenheid, tralala...) voorgedragen.*
Doch de complementen van deze dame aan den Graaf van Vlaanderen en aan den Koning waren zoo gracieus en betoverend, dat voortaan goede complementenmakers bij mij in hooge achting worden aangetekend". Voilà, hoe een mens op korte tijd kan veranderen....

Tot slot nog dit: *"Om 9 ure verliet ik de Koninklijke danszaal en ging de prachtige verlichting der stad eens in oogenschouw nemen. Zij was inderdaad goed ingerigt, heerlijk en smaakvol. De stedelijke regering had niets verzuimd nog gespaard, om hunnen Hoogen Gast waardiglijk te ontvangen en te onthalen. Eere aan wie eere toekomt. Ook de volgende dagen zijn de aangekondigde feesten heerlijk afgeloopen en het Bengalische* (Bengaals) *vuurwerk van Donderdag avond zet een waardige kroon op het geheele."*
Getekend:X.

Leopold I.

Leopold I, de eerste koning van België, werd op 16 december 1790 geboren te Coburg als jongste zoon van hertog Franz van Saksen-Coburg. Hij huwde in 1816 met Charlotte, dochter van Georges IV van Engeland. Al in 1817 overleed de vrouw in het "kinderbed". Leopold wees in 1830 de Griekse kroon van de hand, maar aanvaardde op 21 juli 1831 koning van België te worden. In 1832 trad hij in het huwelijk met Louise-Marie, dochter van de Franse koning Lodewijk-Filips. Er zijn drie kinderen: Leopold II (1835), Filips (1837) en Charlotte (1840).

Leopold I ging terecht door, zo staat geschreven, voor een der schoonste mannen van zijn tijd. Men voelde zich aangetrokken door zijn natuurlijke bevalligheid, zijn verstandig voorkomen en door zijn diepe, heldere maar ook peinzende blik, die van zijn persoon uitstraalde.

Sinds 1862 leed Leopold I aan "de steen" en onderging verscheidene operaties. In 1864 bezocht de vorst nog Maaseik, hij voelde zich weer wat beter, maar op 8 februari 1865 kreeg hij een bloedaandrang naar de hersenen. Toch hield zijn kloek gestel het nog verscheidene maanden uit.

Jan en Hubert Van Eyck: na 130 jaar attractiever dan ooit.

Op 10 december 1865 overleed hij. Zijn uitvaart op 16 december was ontroerend en Pirenne schrijft: "De uitvaart van Leopold I was werkelijk een triomf".

Piet Henkens.

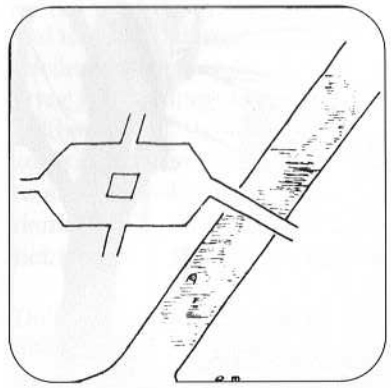

Toponymisch praatje

Bij de restauratie van het huis Vlecken

Op vrijdag 27 augustus 1993 opende de Kredietbank Maaseik het gerestaureerde pand Het Huis Vlecken en ondertussen hebben heel wat stadsgenoten met dit schitterend voorbeeld van de Maaslandse architectuur kennis gemaakt. De redactie meende dan ook hierop te moeten inspelen door ons toponomisch praatje aan dit pand te wijden.

Een huisnaam heeft het pand nr. 33 op de Markt te Maaseik nooit gehad. In de volksmond wordt het het huis Vlecken genoemd doch geen enkele attestatie uit bewaard gebleven akten of gichten maakt gewag van enige naam. Steeds wordt het in officiële documenten omschreven door vermelding van de eigenaars of gesitueerd aan de hand van de aanpalende woningen.

1712 *ter eenre d'efgenaemen Laurens Pergens.*
1750 *ter eenre de erfgenamen en representanten van de Pergens saliger.*
1769 *ter eendere Den Bisschop van Munster, ter andere het huys van de Heeren de Pergens, nu toestaende de Heeren Vlecken.*
1773 *huys op de merckt ter eenre het huys van Gertrudis Stassen, ter andere het huys van Godfried Lemmens.*

Wij willen hier niet ingaan op veronderstellingen aangaande de reden van deze anonimiteit. Bepaalde auteurs heben het pand in hun publikaties de welriekende naam *"De Leliën"* toegeschreven, waarbij zich zij klaarblijkelijk lieten inspireren door het schildje met lelie en het chronogram **"parIUnt MIhI LILIa DeCUs"** of in het Nederlands vertaald: *"De Lelies schenken mij schoonheid"*. Schildje en chronogram bevinden zich op het kalf van de voordeur en vormen een belangrijk bouw-historisch element, vermits het chronogram onze enige bron is om het bouwjaar 1715 te bepalen.

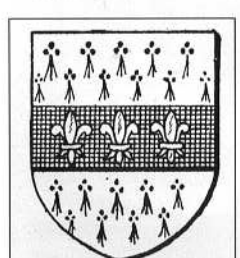

Wapen der familie Vlecken.

O.i. echter is het schild heel wat later aangebracht en

Het huis VLECKEN vóór de restauratie. Foto: J. Vancleef.

wel door de belangrijkste huurder van het pand, baron de Liliën, waarover verder meer.
Over het oorspronkelijke gebouw, hoogst waarschijnlijk een constructie in vakbouw met strooien dakbedekking, ontbreekt elke informatie. Het werd zoals alle huizen in de onmiddellijke omgeving volledig verwoest door de grote stadsbrand die in 1684 Maaseik teisterde. Want inderdaad, de geschiedenis van het Maaseiker huizen-patrimonium zou niet volledig zijn zonder het droeve verhaal van deze stadsbranden.

Dokter Corsten spreekt in zijn dagboek over 180 afgebrande huizen; terwijl de akten van het Onze-Lieve-Vrouwekapittel gewag maken van 172 vernielde huizen en vele schuren, wat neerkomt op één derde van het aantal gebouwen der stad. De gevolgen van deze katastrofe deden zich nog jarenlang voelen en de opbouw der huizen schoot niet goed op. De teleurgang van de handel en de voorafgaande jaren van voortdurende krijgstribulaties met opeisingen en oorlogscontributies hadden de financiële situatie van het merendeel der burgers zeker niet gunstig beïnvloed en zelfs 20 jaar later is er in het Maaseiker archief nog sprake van talrijke *"ledighe afgebrande huysplaetsen."*

Uit het reeds aangehaalde chronogram blijkt dat ook het huis waarover hier sprake, eerst in 1715 werd opgetrokken en wel door de toenmalige eigenaars, de familie Pergens.

Het jaartal 1715 stemt trouwens volledig overeen met de toenmaals in zwang zijnde stijl, want het pand vertoont alle karakteristieken van de laatste periode van wat men de Maaslandse Renaissance noemt.
Het geheel met zijn vier traveeën en 3 bouwlagen getuigt inderdaad van een klassieke soberheid die zijn schoonheid niet zoekt in decoratieve elementen, doch in de harmonie van de structuur.
Overheersend is de verticale compositie van de gevel, een verticalisme dat nog geaccentueerd wordt door de verbindingen in hardsteen van de boven elkaar geplaatste raamstijlen. Ook het imposante dak met zijn drie lagen dakvensters die de aanwezigheid van 4 zolderverdiepingen verraden, versterken nog de vertikale harmonie van het geheel. Het enige decoratieve element dat de uiterst strakke gevelpartij een lichter cachet verleent, bestaat uit de sober bewerkte natuurstenen gevelplint die tot aan de benedenramen reikt.

Zoals gezegd waren de oorspronkelijke bezitters in het begin van de 18de eeuw de Maaseiker familie Pergens en wel *Laurens Pergens, Maasschipper,* en zijn echtgenote Mechtildis Leyssen. Pergens was een zeer welgesteld man wiens voorouders door handel en Maasvaart een aanzienlijk fortuin ver-

worven hadden. Daarvan getuigt trouwens nog steeds dit imposante huis dat niet alleen door zijn statigheid doch ook door zijn hoogte alle andere gebouwen op de Maaseiker markt in de schaduw stelt.
Het echtpaar Pergens-Leyssen had 4 kinderen; één dochter en drie zonen, die alle drie een universitaire opleiding genoten.
Daniël Pergens studeerde rechten aan de universiteit van Leuven en zou later burgemeester en president van de Maaseiker Schepenbank worden, een juridische instelling die over leven en dood van de Maaseiker stedelingen oordeelde.
Joannes Pergens werd kanunnik van het Maaseiker Kapittel van Onze-Lieve-Vrouw. *Lambertus* volgde de voetsporen van zijn vader en werd handelaar. De dochter *Anna Maria* echter sloot blijkbaar een mesalliance. Zij huwde tegen de wil van haar ouders en bij testament van 1703 werd zij dan ook onterfd.

Testament Laurens Pergens en Mechtildis Leyssen, eheluyden, borgers en coopman binnen Maeseyck, gesondt en wel te passe synde, gaende ter kercke en ter straete...
Aen onsen soon Daniël Pergens, borgemeister en schepen van Maeseyck, getrout met onse aggregatie ende consent met Joffrouw Johanna Maria Bex tot houwelycsche dote gehadt heeft: 4.000 rixdaler in contante penninge ende 1.000 rixdaler in rentbrieven die hij ontfangen heeft, soo is onse uyterste willen dat naer onser beyden doodt onse twee soone te weten Joannes Pergens, Canonick deser stede ende Lambert Pergens coopman, jeder een sullen genieten ende uyt onse tijdelijcke guederen en naelatenschap sullen trecken 5.000 rixdaler soo uyt onse gereyde als ongereyde guederen met last van aen de kercke van Sint Lambert tot Lucyk te geven eenen blaumuyser.
Ende der wijlen onse dochter met naeme Anna Maria Pergens ons gedisobligeert ende ongehoorsaem geweest is, ons in onsen hoeghen ouderdom verlaeten ende buyten onse kennisse verblijvende is en tegen onser wille en consent haer tot den houwelicke staet begeven heeft, soo ist dat wij testateure onse dochter Anna Maria Pergens voorschreven frastreeren van voorschreven 5.000 Rixdaler en van alle onse tijdelijcke guederen soo gereyde als ongereyde; soo loonsche; luycksche; geldersche; Rijnsche en alle andere alwaer deselve oock mochte gelegen sijn; ende daer wij kracht oft macht over sijn hebbende; haer uytmaeckende met een golden souveryn eens en sulx uyt redenen vóór vermeldt.
Verder wenschen sij dat hun guederen na hun dood onder hun drij soonen sullen verdeelt worden in alle vriendschap, laetende opde langstlevende de macht om te disponeren. (14 juli 1703).

In 1728 worden de oudste zoon Daniël-de familienaam was ondertussen *de Pergens* geworden- en zijn echtgenote Dominella Joanna Maria Bex bezitters van het bewuste pand.
Dit echtpaar had 11 kinderen. Toen Daniël de Pergens in 1749 stierf waren er nog 4 van zijn kinderen in leven: drie zonen priester en zijn dochter Maria Mechtildis. Joannes Hendricus, kanunnik van de collegiale kerk van Sint-Paulus in Luik, Franciscus, kanunnik van het Onze-Lieve Vrouwekapittel van Maaseik (+18.12.1764). Laurentius, kanunnik-subdiaken te Maaseik (+ 23.9.1753).

Uit het testament van Daniël de Pergens blijkt dat de man zeer rijk was. Zo bezat hij niet alleen het huis op de markt en twee huizen in de Bleumerstraat, gebouwd door zijn ooms de kanunnik en de scholtis de Pergens, doch ook de boerderij Pannenhof in Rotem, aandelen in het Maaseiker Groot Veer, en daarbij was hij eveneens aandeelhouder in de Westindische en de Oostindische Compagnie.
Het was de dochter Maria Mechtildis aan wie het pand op de Markt bij de deling werd toegewezen.
Deze Maria Mechtildis de Pergens huwde in 1735 met dominus Honorius Henricus Vlecken, geboren te Hasselt en doctor in de beide rechten. Het huwelijk werd ingezegend door E.H. Josephus Vlecken, pastoor te Beringen. Honorius Vlecken was schepen van het oppergerecht van het Graafschap Loon en raad-accessor van de Hoogedele Leenzaal van Kuringen.
Honorius Vlecken was telg van een voornaam geslacht in het Loonse Land en veel van haar leden speelden een belangrijke rol in het openbare of kerkelijke leven...
De oudst gekende stamvader is Gillis Vlecken, getrouwd met Agnes Somers. Hun zoon Henricus (° 7.6.1594) huwde met Elisabeth Schepers. Eén der telgen van het geslacht, namelijk Jacobus, zou pastoor van Maaseik worden en het waren zijn ouders die in 1695 een beurs stichtten op het Tongerse Begijnhof. De familie Vlecken voerde als wapen *"in hermelijn een zwarte dwarsbalk beladen met drie zilveren lelies."*
Door het huwelijk van Honorius Vlecken met Maria Mechtildis de Pergens zou het bewuste pand nr. 33 op de Markt in het bezit komen van dit geslacht. In een akte daterend omstreeks 1770 worden twee zonen van het echtpaar als eigenaars genoemd, namelijk Egidius Michel Joseph, licentiaat in de beide Rechten, wonende in Rotem, en zijn broer. Over deze laatste ontbreken ons echter tot hiertoe de nodige gegevens. Gillis zou later Rotem verlaten en zijn intrek in het bewuste pand nemen. Gillis of Egidius Vlecken (° Hasselt, + Maaseik 5.5.1804) was aanvankelijk advocaat doch later wordt hij steeds vermeld als rentenier.
Ook hij was een welgesteld man en volgens een Register van Eigenaars uit de Franse tijd bezat hij 12.700 kleine roeden.

Hij was getrouwd met Maria Briers, geboren te Hasselt als dochter van Gerard en Anna Maria Cox. Zij overleed te Maaseik op 4.2.1819 in de ouderdom van 78 jaar. Het echtpaar Vlecken-Briers werd gezegend met 4 dochters.

- Maria Elisabeth, geboren te Luik Saint Martin. Zij huwde in 1815 met Andreas Lulsdorff van Maaseik (+Msk. 5.1.1868). Het echtpaar bleef kinderloos.
- Maria Catharina, geboren te Maaseik en aldaar overleden op 23.9.1808 op 39-jarige leeftijd.
- Anna Barbara Hubertina, geboren te Hasselt in 1773. Zij huwde in 1818 met Antonius Joseph Nagels, inspecteur der Posterijen te Maaseik.
- Maria Ida Johanna, geboren te Luik. Zij huwde in 1819 te Maaseik met Joes, Jos Pirard, secretaris van de Kathedraal van Luik.

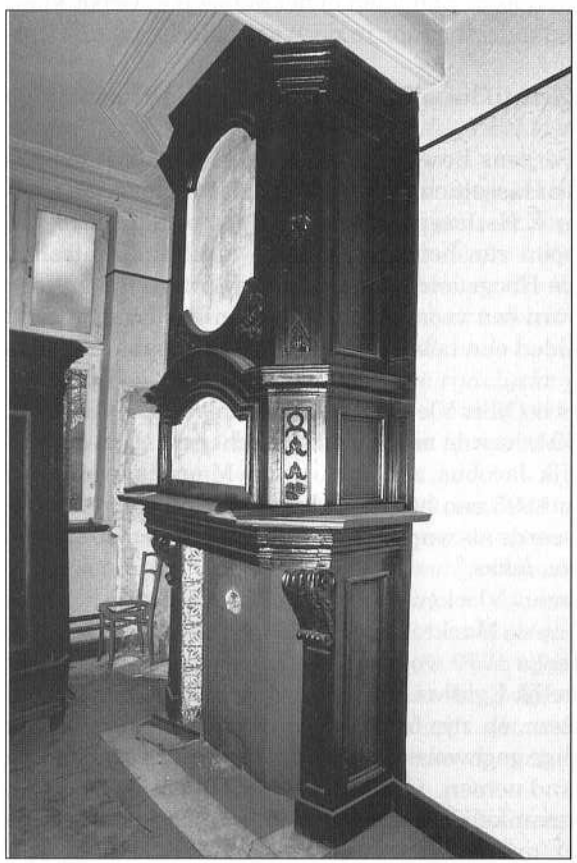

Gerestaureerde schouw.
Foto: E. Martens.

Zoals gezegd woonde het echtpaar Vlecken-de Pergens aanvankelijk niet in het pand op de Markt en op 7.10.1773 verhuurden de eigenaars het aan de Praenobilis Dominus Alexandre Michael Liber Baron de Liliën en zijn echtgenote Domina Clara, Barones de Speeth.
Baron de Liliën, telg van een Duits adellijk geslacht, was directeur van de Keizerlijke Post van Thurn und Taxis te Maaseik. De stad was namelijk na de Vrede van Utrecht in 1713 een zeer belangrijk knooppunt geworden in de Europese postverbindingen.

De bevoegdheid van de Maaseiker Directeur-generaal reikte derhalve heel wat verder dan het plaatselijk kantoor, vermits hij eveneens moest

instaan voor de gehele postroute in het Prins-Bisdom Luik en de verbinding met Frankrijk over de kantoren van Nandrin, Bonsin, Marche, Tellin en Paliseul.
Het belang van het Maaseiker postkantoor kan wellicht het best geïllustreerd worden aan de hand van volgende cijfers voor het jaar 1751.
Voor Den Haag werden naar Maaseik gezonden: 15.759 stuks.
van Maaseik ontvangen : 18.147 stuks.
Voor Leiden ongeveer 3.000 stuks.
Voor Rotterdam respectievelijk 10.013 en 15.092 stuks.
Voor Dordrecht in beide richtlijnen: 6.000 stuks.
Voor Amsterdam in beide richtingen 91.000 stuks.
Aan de hand van bewaard gebleven poststukken trachtten gespecialiseerde onderzoekers, marcofilisten genoemd, door de studie van de aangebrachte stempels op deze stukken, enig inzicht te krijgen in de werkwijze en de organisatie van het toenmalige postwezen.

Zo is vastgesteld dat het bureau van Maaseik de brieven behandelde die afkomstig waren uit Neder-Duitsland en uit Holland. Zo is er een brief afkomstig uit Bremen met bestemming Bordeaux waarop de naam van het Maaseiker bureau met de hand is geschreven.

Vanaf 1765 gebruikte men deze stempel.

De bewaard gebleven exemplaren zijn afkomstig uit Remscheid, Stettin, Berlijn Herschberg, Dantzig of zelfs Sint-Petersburg en hebben als bestemming Parijs of verder gelegen Franse steden. De stempel is steeds

Gerestaureerde trappenhal.
Foto: E. Martens.

in het zwart aangebracht. Op stukken uit de Franse periode vindt men ook stempels van dit type, steeds in zwarte inkt.

Volgens de notariële akte werd het bewuste huis op de markt verhuurd voor een periode van 12 jaar en wel tegen een jaarlijks bedrag van 70 pattacons of 280 gulden Maaseiker cours, en dit tegen gedetailleerde voorwaarden, vermits een gedeelte van het meubilair mede verhuurd werd.
Zo vermeldt de akte dat in de kamer genoemd "de Zael" alle tapijten, een schilderij en een spiegel blijven hangen, terwijl er verder nog melding werd gemaakt van een eiken garderobe op de "kleine camer boven", terwijl boven op *de groote camer uytsiende achter op de bassecour* zich eveneens een schilderij en een spiegel van de eigenaars bevond.

Verder werd in dezelfde huurakte uitdrukkelijk gestipuleerd dat het de huurder toegelaten was op eigen kosten eventuele veranderingen aan het huis aan te brengen. Bij zijn vertrek diende hij echter de woning in haar oorspronkelijke staat achter te laten. Vooral wegens deze laatste bepaling in het contract zijn wij geneigd te veronderstellen dat het de bedoeling van Baron de Liliën was in het bewuste pand bepaalde diensten van het postkantoor onder te brengen. Indien het enkel als woonhuis moest dienst doen, zouden de veronderstelde veranderingen wellicht niet nodig zijn geweest, temeer omdat het gebouw slechts een zestigtal jaren oud was.
Wat er ook van zij, baron de Liliën bleef gedurende een zestal jaren het huis bewonen en wel tot 1779. Datzelfde jaar kocht hij namelijk van Baron van der Marck het kasteel en de heerlijkheid Sipernau in Elen voor een bedrag van 81.000 gulden. Wegens een promotie verliet hij datzelfde jaar nog Maaseik en hij nam zijn intrek in het kasteel.

Lang zou hij echter niet genieten van zijn status als kasteelheer want toen in 1796 de Franse republikeinse troepen onze contreien onder de voet liepen, nam de Liliën zoals vele andere aristocraten de wijk naar Duitsland.
Zodoende werd hij door de Franse machtshebbers op de lijst der emigranten geplaatst en zijn goederen werden door de republiek verbeurd verklaard. Het zou nog tot 1802 duren eer de baron de Liliën weer in het bezit van zijn kasteel in Elen werd gesteld.

Het zou het echtpaar André Servais Luppsdorff en Maria Elisabeth Vlecken zijn dat het pand bewoonde gedurende de periode 1830-1866. Daar zij kinderloos bleven werd na de dood van de weduwe op 5.1.1868 bij deling der goederen het huis toegewezen aan haar nicht Julienne Vlecken, dochter van het echtpaar Gerard Henri Vlecken (°Luik 1768) en Thérése Emilie Holthausen.

Van dit paar waren er in 1868 nog 4 kinderen in leven:
- Justin Vlecken, rentenier, + 9.1.1890.
- Julienne, rentenierster, + 29.5.1892.
- Elise Geradine Hubertine
- Antoine Hubert Alexander, °1832, +2.2.1915.

Na het overlijden van Julienne Vlecken in 1892 en ingevolge onderhandse deling van haar nalatenschap op 19.12.1893 werd het betreffende pand toegewezen aan Antoine Hubert Vlecken die er zijn intrek nam.
Antoine Hubert Vlecken (1832-1915) was gehuwd met Cornelia Octavie Mathilde Houben (°Thorn 19.8.1852, + Maaseik 26.2.1941).
Hij was rentenier en groot-grondbezitter en alleen reeds in de gemeente Maaseik bezat hij ruim 147 ha.
Het echtpaar Vlecken-Houben had 3 dochters:
- Julia Vlecken , zij huwde met Jean Bon Ulysse Nijssens, geneesheer
- Augustina Vlecken, zij huwde met Gaston Ramet, geneesheer
- Vlecken Maria, °1891, + 28.8.1875. Zij huwde met Joseph Driane, geneesheer (+ 26.6.1972).

Na het overlijden van Antoine Vlecken werd het pand bij deling van 17.1.1920 toegewezen aan de weduwe en ingevolge gift van 18.6.1938 door de moeder werden de drie zusters onverdeelde eigenaars.
Bij deling van 22.8.1941 na de dood van Mevrouw Vlecken-Houben werd het pand toegewezen aan Mevr. Maria Driane-Vlecken. Kort nadien werd het door de nieuwe eigenaar verhuurd aan de Staat en werden er enkele lokalen van de rijksschool in ondergebracht.

Na de dood van Mevr. Driane bij deling van 15.2.1977 tussen haar twee zonen Prosper en Chrétien Driane werd het huis toegewezen aan Prosper die het echter kort nadien op 25.4.1977 verkocht aan de Heer Joseph Joosen van Roermond, bouwkundig ingenieur en zijn echtgenote Stefanie van der Leegte, samen met het aangrenzend huis in de Boomgaardstraat.
Bij openbare verkoping van 7.1.1986 werd de Kredietbank de eigenares van het huis Vlecken, terwijl het aanpalend huis in de Boomgaardstraat gekocht werd door de stad Maaseik.

Ondertussen werd het pand bij Ministerieel Besluit van 10 juli 1972 als monument gerangschikt en nu werd het in al zijn schoonheid gerestaureerd tot een zoveelste bouwkundig juweel op de Maaseiker markt. Onze felicitaties zowel voor bouwheer als voor architect.

Martin Boonen

PATER SANGERSKRING
Kalender werkjaar 1993-1994

Het rijke aanbod activiteiten voor het volgende werkjaar ziet er als volgt uit:

Excursies:
- Zondag 26 sept. 1993: namiddaguitstap naar Diest.
- Zondag 24 april 1994: namiddaguitstap naar Luik.
- Zondag 29 mei 1994: namiddaguitstap naar Born, Holtum en Obbicht.

N.B. Deze lijst is nog niet volledig. Al de excursies gebeuren onder leiding van zeer deskundige gidsen en met een luxe-autocar. Voor andere culturele excursies zie het programma van Touring Club Maaseik in dit nummer.

Lezingen:
- dinsdag 21 sept. 1993: R. Falter met "Haalt België 1999"?
- dinsdag 12 okt. 1993: H. Taelman over "Bourgogne, wijn streek en cultuur" (i.s.m. Touring Club/afd. Maaseik)
- maandag 18 okt. 1993: Stan Hendrickx met dia-avond over zijn archeologische opzoekingen in El-Khab (Egypte) (i.s.m. Davidsfonds Maaseik)
- dinsdag 26 okt. 1993: Jaak Bergers over "De invloed van de beeldcultuur op de moderne mens".
- donderdag 18 nov. 1993: Frau Dickmann over de "Kulturkampf" in Duitsland in de vorige eeuw. Samenwerking met Kring Sittard. Deze lezing zal plaatsvinden in het Guliks Huis te Sittard.
- zaterdag 20 nov. 1993: R. Braad over "Oude kaarten van het Limburgs Maasgebied".
- zaterdag 4 en zondag 5 dec. 1993: Interlimburgse boekenbeurs in Achterolmen.
- donderdag 9 dec. 1993: M. en H. Brouwers over "Mexico en zijn beschavingen" (i.s.m. Touring Club/afd. Maaseik).
- donderdag 20 jan. 1994: J. en R. Thienpont over "Wales, land der vriendschap" (i.s.m. Touring Club/afd. Maaseik).

- dinsdag 18 jan. 1994: G. van Rensch over "De meester van Elsloo en Jan van Steffenswert".
- dinsdag 22 feb. 1994: Jean Knoors over "De geschiedenis van de scheepvaart op de Maas".
- woensdag 23 mrt. 1994: P. De Schutter over "Australië, land van immigranten" (i.s.m. Touring Club/afd. Maaseik).

N.B. Behalve anders aangegeven vinden de voordrachtavonden plaats in het Parochiecentrum, Mgr. Koningsstr. 15, B-3680 Maaseik. Aanvang telkens om 20 uur.

Meer uitgebreide informatie over bovenstaande activiteiten en allerlei andere historische, culturele en volkskundige artikels vindt U in het tijdschrift "Sterk als Eyck" dat U om de twee maanden ontvangt mits U lid wordt van de Pater Sangerskring door storting van 400 Fr. op bankrekening 453-4099021-85 t.n.v. de Pater Sangerskring, Maaseik. Info tel. 089-563210 of 565926.

Tony Van Wijck
Voorzitter

Bibliotheek Maaseik
Scripties

De biliotheek ontving weer een waardevolle scriptie van een Maaseikenaar, nl.: "De invloed van de volatiliteitsmaatstaf op optiewaarderingsmodellen voor Europese callopties" van David Derhaeg, Antwerpen: Ufsia, 1993, 125p.: ill., grafieken en tabellen.
Dank.

Martin Goossens

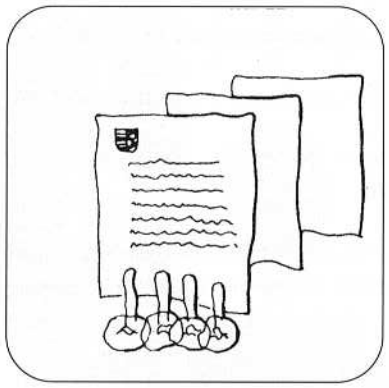

Schoolmeesters, een oude Maaseiker Familie

Van Frans Schoolmeesters uit Opitter ontvingen wij de "genealogie Schoolmeesters". Dit geslacht staat ook vermeld als Schoolmeisters, Schoelmeesters, Scholmeisters, Scoelmeysters en Schülmeisters.
De stamboom Schoolmeesters begint bij Hermanus, landbouwer-grondeigenaar en burgemeester van Roosteren, gehuwd te Maaseik met Catharina Craeghs op 21.10.1636.
Toch was er reeds sprake van "Schoolmeestershof" in Roosteren in 1474. In de 17e eeuw is het geslacht verspreid over Roosteren, Echt en Maaseik.

Dat de afstammelingen van Hermanus hun stempel drukten op de stad Maaseik en er een plaats innemen tussen de meest vooraanstaande families blijkt uit volgend overzicht.(1)

- Joannes Henricus Franciscus (10.04.1776-06.06.1854), notaris
- Walter Joan Hubertus (03.02.1826-27.02.1910), griffier
- Herman Simon Jacobus (07.09.1818-10.03.1872), notaris, burgemeester
  De manier waarop deze burgemeester tot meer dan 20 jaar na zijn dood herhaaldelijk in de publieke belangstelling zou komen, had hij zelf niet kunnen voorzien en zou hij nog minder gewenst hebben. Voor geïnteresseerde lezers vewijzen wij naar "Perikelen rond het monument voor burgemeester Herman Schoolmeesters", artikel van M.B.Hanson in "De Maaseikenaar", jrg. 23, nr. 4, 1992, blz. 216-219.
- Pierre Nicolas (07.01.1813-31.08.1892), geneesheer, burgemeester
- Henri Herman Hubert Adolphe (17.05.1845-25.05.1916), notaris, burgemeester.
- Mathieu Simon Marie Hubert (30.07.1847-25.10.1900), bankier
- Simon Maria Louis Hubert (19.12.1884-21.11.1949) notaris
- Joseph Antoine Léopold Hubert (30.12.1890-19.10.1938), majoor

Uit de stam Schoolmeesters sproten een 20-tal priesters en religieuzen. De meest bekende is Mgr. Emile Petrus Walter Jacobus (15.06.1842-28.07.1914), vicaris-generaal van het bisdom Luik. Hij schreef een levensschets van de HH. Harlindis en Relindis (1871) en meer dan 100 bijdragen, grotendeels van geschiedkundige en hagiografische aard.

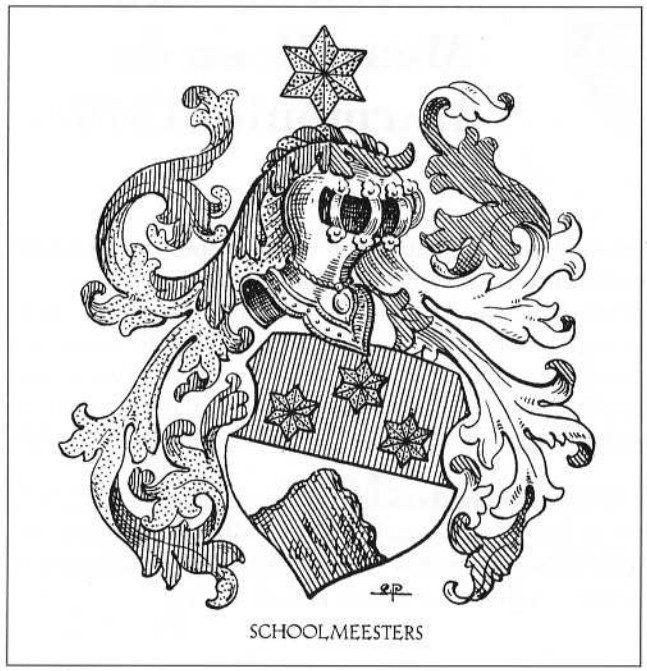
SCHOOLMEESTERS

Schild; doorsneden; I in keel drie gouden sterren, 1-2, II in zilver een berg van sinopel uit de beneden schildrand komende.
Helmteken: een gouden ster uit het schild.
Dekkleden: rechts: van goud en keel, links: van zilver en sinopel.
Dit wapen wordt beschreven in J.M. van de Venne "Limburgsche Wapens", waar als bron wordt vermeld een stempel in het bezit der familie en een wapensteen in huize "De Borg" te Roosteren.
Men vindt het wapen ook op familieportretten en in de kerk te Aldeneik op een raam dat in 1861 door het echtpaar Schoolmeesters-Bloqueau werd geschonken. Op dit raam zijn de sterren van het schild van sabel.

(1) E.M.A.H. Delhougne, Genealogieën, dl. 2, Inst. voor Genealogie en Streekgeschiedenis, z.j.
"Schoolmeesters-Roosteren p. 118-136

Mathieu Daemen

Overeenkomst tussen de stad Maaseik en de Harmonie (1910)

Van Mevrouw A. Huysmans-Crasborn ontvingen we een copie van een overeenkomst tussen de stad Maaseik en de Koninklijke Harmonie.
Deze overeenkomst betreft de bewaring van enkele bezittingen van de harmonie. Ze werd gesloten op 20-01-1910 en ondertekend door de voorzitter van de harmonie, François Huysmans, schoonvader van Mevr. Huysmans-Crasborn en, namens het College, door Ferdinand Verkissen, burgemeester, L. Vandesande, secretaris en J. Raedschelders. We geven de tekst letterlijk weer.
De onder punt 4 vermelde medaillons (tekst in vetjes gedrukt) interesseren ons vooral omdat ze te maken hebben met Jan en Hubert Van Eyck. Moesten deze medaillons nog ergens bewaard worden dan zouden ze zeker in de Van Eyck-tentoonstelling een goede plaats vinden.

Het Collegie van Burgemeester en Schepenen der stad Maeseyck verklaart in bewaar ontvangen te hebben van de Commissie der Koninklijke harmonie dezer stad ten deze vertegenwoordigd door den heer François Huysmans, handelaar, voorzitter van genoemde Koninklijke Harmonie.
1° acht banken in essenhout, met rugleuning, alles gepolsterd en overdekt met "Cuir américain".
2° twee spiegels 2moo x 1.50 in gouden lijsten, twee van 2m00x0.58
3° de borstbeelden van H.M. Leopold I, Louise-Marie, Leopold II, in gips en verzilverd.
4° Twee médaillons van 0.30 m. doorsnee, voorstellende de eene het hoofd van Jan Van Eyck, de andere het hoofd van Hubert Van Eyck.
5° een drapeau-steunder.
Voorbedoelde meubelen zullen op den stadsfeestzaal boven de oude hal geplaatst en bewaard worden. Het Collegie voornoemd zal het genot hebben van deze meubelen en dezelve tot het doel waartoe zij geschikt zijn kunnen laten dienen bij elk feest welk op voornoemde zaal zal gegeven worden, zonder er huur van te betalen, dit genot beschouwd wordende als de vergoeding van het trouw bewaren van de meubelen.
Het zal de Commissie der Harmonie steeds vrij staan boven beschreven meubelen terug te nemen mits daartoe mondelinge of schriftelijke kennis te geven aan het College vier en twintig uren te voren. Deze kennisgeving zal voldoende zijn indien zij door den voorzitter der Koninklijke Harmonie alleen namens de Commissie gedaan wordt.
De Gemeente Maeseyck zal niet aansprakelijk zijn in geval van afbranding van het lokaal met de meubelen.
Aldus in dubbel opgemaakt te Maeseyck den twintigsten januari negentien honderd tien.

De voorzitter der Koninklijke Harmonie
get. F. Huysmans

Namens Het Collegie
De secretaris,
get. L. Vandesande

De Burgemeester,
get. F. Verkissen
get. J. Raedschelders

Marcel Hendrickx

Zegel van de Maaseiker maatschappij "Teekenen en Sparen"

Op een tweetalig "Voorlopig aanteekenboekje" van de "Maatschappij van onderlinge bijstand, gezegd Teekenen en Sparen" voor ouderdomspensioenen op naam van Antoinette Gessler (Maaseik 1897-1978), staat het zegel van vermelde maatschappij afgedrukt.

We maakten hiervan bijgevoegde tekening op originele grootte.

Wie bezit nog archief of gegevens betreffende deze maatschappij?

Marcel Hendrickx

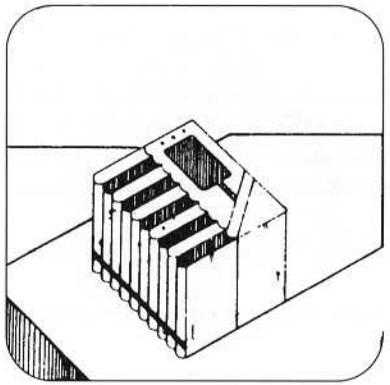

Diksjenaer van het Mezeikers

"Cultuur is datgene waarvan we ons te laat bewust worden dat we het verloren zijn !"

1. Gevräör, zn., o., geen mv., geen dim. = vorst
   Vb. het gevräör zit nog 20 cm in de gròn d.

2. Kaf(t) zn. vr., -te, geen dim. = omslag van een boek.
   Ss. kafpepeer, inkafte.

3. Kaolpötter, zn. m., -s, -ke = mijnwerker
   Vb. Dich höbs ouge wi-j'ne kaolpötter.

4. Kni-jp, zn. vr., -e, -ke = groot zakmes.
   Vb. Pak di-jn kni-jp en sni-j di-j touw doeër.
   Vgl. Fr. canif, Eng. knife.

5. Knoeëtere, zw. ww. = mopperen.
   Vb. Dae ligk toch alti-jd te knoeëtere.
   Afl. Knoeëteraer.

6. Ongerhand, bw. = ondertussen
   Vb. Het wieërt òngerhand ti-jd det...

7. Pómpstein, zn. m. = puimsteen, soort schuursteen.
   Vb. Pómpstein is lichter es water.

8. Rechówt, bv. bw. = eerlijk, oprecht.
   Vb. Dao kóns-te op rieëkene: dae mins is alti-jd rechówt.!

9. Rouve, zw. ww. = 1. ruien, haar verliezen.
   Vb. Daen hónd is aan 't rouve.
   2. roven.
   Vb. Mèt rouve en stieële is dae ri-jk gewoeëre.

10. Ru-jzele, zw. ww. = 1. ruien, afvallen van bladeren, veren verliezen
    Vb. In den herfs beginne de buim te ru-jzele.
    2. strooien, laten vallen.
    Vb. Ru-jzel nog get sókker op de vlaai.

11. Rub, zn. vr., -be, -ke = rib
    Vb. Verkesrubkes in èrtesop kónne lekker zeen.

12. Rumpsel, zn. vr., -e, -ke = rimpel
    Vb. Tant Meri-j haef ei gezich vol rumpsele.

13. Semaris, bw. = zo dadelijk.
    Vb. Spooj dich, semaris kums-te nog te laat.

14. Sjampes, bw. = rakelings, even rakend.
    Vb. De bal ging sjampes uver de gool.

15. Suppe, zw. ww. = met hele kleine teugjes drinken.
    Vb. Sup neet zoeväöl, drénk ówt.

16. Tieëgenein, bw. = tegen elkaar.
    Vb. Di-j buim stoeën get kort tieëgenein.

17. Verrumpseld, bv. bw. = gerimpeld
    Vb. Tant Meri-j haef ei verumpseld gezich.

18. Zeiverlap, zn. m., -lep, -lepke (meestal in verkleinvorm gebruikt) = slabbetje.
    Vb. Es det kiendsje zoeväöl zeivert, doot 'm den e zeiverlepke aan.

19. Zuime, zw. ww., = zomen, omzomen
    Vb. De rok is klaor, iech mót 'm allein nog zuime.

20. Zwiêgerse, zn. vr., geen dim. = schoonzuster.

Tony Van Wijck

K.B. TOURING CLUB AFD. MAASEIK Kalender werkjaar 1993-1994.

a. Voordrachtavonden

- dinsdag 12 okt. 1993: "Bourgogne, wijn, streek, cultuur" door dhr. H. Taelman.
- donderdag 9 dec. 1993: "Mexico en zijn beschavingen" door dhr. en mevr. M. en H. Brouwers.
- donderdag 20 jan. 1994: "Wales, land der vriendschap" door dhr. en mevr. Jan en Rita Thienpont.
- woensdag 23 maart 1994: "Australië, land van immigranten" door dhr. Paul De Schutter.

N.B. Al deze voordrachtavonden vinden plaats in het Parochiecentrum, Mgr. Koningsstraat 15, Maaseik. Aanvang 20 uur.

b. Excursies

- zondag 26 sep. 1993: "Leuven" Hoofdmoot is een bezoek aan de tentoonstelling: "Tover van de Middeleeuwen - Vlaamse Miniaturen vóór Van Eyck".
- zaterdag 27 nov. 1993: " 's Hertogenbosch/Utrecht, Dubbeltentoonstelling rond de historische figuur "Maria van Hongarije, koningin tussen keizers en kunstenaars, 1505-1558".
- zaterdag 18 dec. 1993: "Brussel-Europalia Mexico". Onder andere wordt specifiek aandacht besteed aan de tentoonstellingen van de Azteken, de Mayas, Mexicaanse klederdrachten en de grafschriften bij de Zapoteken.

Indien nog in te passen worden nog excursies voorzien naar
- Sint-Truiden (1300-jarig bestaan)
- Antwerpen (Culturele hoofdstad)

Marcella Raets.

Maaseik
750 JAAR
STAD EN PAROCHIE

Evenementen:

zat.20.11.1993:	19.30 u.	Kasteel Wurfeld. Romantisch concert
vr. 07.01 tot 13.02.1994:		Den Peroun. Tentoonstelling 'Carnaval, Circus en Theater'
zon. 16.01:	10.00 u	St.-Catharinakerk. Officiële opening.
	20.00 u.	St.-Catharinakerk. Klassiek concert.
zat. 05.02:		St.-Catharinakerk. Hoog-barokconcert.
vr. 25, zat. 26, zon. 27.03,vr.1, zat. 2 en zon.3.04:	20.00 u.	Achterolmen. Musical.
vr. 15.04:		Parochiecentrum. Viering oud-Priesters en Religieuzen.
vr. 15.04 tot 30.04:		Sted. Bibliotheek. Tentoonstelling 'Het Maaseiker verenigingsleven van 1830 tot 1940'.
zat. 23.04:		Stratenloop Maaseik-Aldeneik.
zat. 23.04:	20.00 u.	St.-Bonaventurakerk. Vroeg-barokconcert.
vr. 06.05 tot 13.05:		Politiekantoor. Opendeurweek Politie Maaseik met tentoonstelling.
zat. 14.05:	10.00 u.	Achterolmen. Congres Geschiedkundige Kringen van Limburg over Stadsgeschiedenis'.

vr. 27.05 tot 28.08:		Markt. Tentoonstelling bronzen 'Jan Desmarets' paarden'.
zat. 28.05:	20.00 u.	Pand 'De Leliën'. Renaissance- en Middeleeuwse muziek.
zat. 25 en zon. 26.06:		Achterolmen. Provinciale postzegeltentoonstelling met uitgifte van een speciale aan Maaseik gewijde postzegel. Tentoonstelling Maaseiker postgeschiedenis.
zat. 25.06:	20.00 u.	St.-Annakerk. Gregoriaans Uur.
zon. 10.07:		Kapellekestocht van Aldeneik naar Maaseik.Fietstocht Maaseik-Borgloon-Maaseik.
don. 21.07 tot 24.07:		St.-Jansberg. Fuchsia-tentoonstelling.
zon. 24.07:		Markt. Schaaktornooi.
vr. 29.07:		Binnenkoer St.-Ursula. De Bokkerijders (openluchtspektakel).
zon. 07.08:		Markt. Limburg Zingt.
zat. 20.08:		Parochiecentrum. Limburgse Missionarissendag.
zon. 21.08:		Middeleeuwse 'van Eyck'-markt.
	21.00 u.	Maaskade. Popconcert The Romans
zon. 28.08:		Binnenstad. Jongerendag.
zat. 03.09:		Markt. Internationale Taptoe.
zon. 04.08:		Markt. Leyers, Michiels en Soulsister.
september:		Achterolmen. Maaseik, 750 jaar Stad en Parochie. Fototentoonstelling.
vr. 25.11:		Officiële afsluiting van de viering 750 jaar St.-Catharinaparochie.

T. van Wijck

Lezers schrijven ons

Aan de redactie van 'De Maaseikenaar'.

In het eerste nummer van dit jaar is een klasfoto van de "école moyenne" van Maaseik ingestuurd door mw. Simone Kerkhofs-Swartenbroekx.
Omdat ikzelf toen ook in de 4de klas zat en eveneens nog over die foto beschik, kon ik de nog ontbrekende namen invullen.
Daar gaan we dan: op de 2de rij naast oud-Direkteur J.C. Claessens staat mijn neef Leon Cremers (jarenlang ontvanger van het O.C.M.W.) en weer daarnaast Willem Paradis, veertig jaar geleden geëmigreerd naar Canada. Naast Francis Huysmans (broer van Jos) staat Jozef Iser en drie plaatsen verder naar rechts zijn broer Harie. Op de derde rij: Karel Tielens is goed, maar naast hem staat niet Jean maar Pierre Segers (neef van oud-burgemeester Mathieu Segers, hij was nog enkele jaren direkteur van de Kredietbank. Verder in de rij naast Emile Cremers: Alfons Hellings van Bree, en links naast mezelf Henri Pareyn eveneens van Aldeneik. Rechts van Albert Hotterbeekx staat Henri Gielen (woonde in de Hertstraat). De enige die volgens mij ontbreekt is Richard Latour (deze was waarschijnlijk afwezig wegens ziekte de dag dat de fotograaf er was).
Wat de jonge dames betreft: Carola Peeters was de dochter van een overste van de kazerne: Denise Behiels en ik geloof ook Mariette Dubois waren dochters van militairen van de kazerne. Rosa Van Kerkhoven was de dochter van de Direkteur.

Ik was negen jaar toen ik na de grote vakantie door mijn oudste zuster werd afgeleverd op de speelplaats in de Lekkerstraat, schuin tegenover Helm van de Beschuit. Ik belandde in de 3de klas bij meester Swartenbroekx, die ook de 4de klas deed. Van de 15 leerlingen waarmee we van start gingen waren zeker 2/3 dubbelaars, waaronder ikzelf ook. Dat had te maken met het feit dat wij in de 3de klas van de dorpsschool nog geen Frans hadden geleerd, stel U zoiets voor!

De school was toen op sterven na dood maar na enkele maanden werd de nieuwe directeur Mr. Van Kerkhoven benoemd in opvolging van Mr. Neven, en het is zijn verdienste geweest dat de school in de dertiger jaren zo'n hoge vlucht genomen heeft. Waarschijnlijk heeft de benoeming van Fernand Philips als burgemeester, begin 1933, daar ook mee te maken gehad. In amper 5 jaar tijd steeg het aantal leerlingen van ongeveer 75 in 1933 tot bijna 500 in 1938.

Bij Mr. Swartenbroekx heb ik drie jaar mijn broeken versleten.
Toen wij in 1935 naar de vijfde klas gingen, ging hij gewoon met ons mee. Wegens het groeiend aantal leerlingen kreeg hij toen alleen die klas toegewezen, waarmee wij niet zo gelukkig waren, want wij vonden hem een beetje te streng. Hij maakte op ons een geweldige indruk mede omdat hij een nogal imposante figuur had en door zijn ijzeren discipline had hij er geen moeite mee om orde onder die jeugdige bende te houden. Met hem maakten we ook onze eerste schoolreis, een paar dagen voor de grote vakantie in 1934, en wel met de tram naar Lanklaar. Daar had hij een grote kersenweide, honderd meter voor het kruispunt links van de grote baan.
Voor ons in dien tijd een geweldige belevenis. Van alle latere leraren heeft hij op mij heel zeker de meeste indruk nagelaten.
Nu na 60 jaar denk ik nog met heel veel dank terug aan Mr. Swartenbroekx. Het zal met gemengde gevoelens van nostalgie zijn als weldra de oude 'école moyenne' ten prooi zal vallen aan de slopershamers.

Ik zou ook nog enkele anekdotes willen neerpennen over de nieuwe school aan de Philipslaan waar we in 1939 terecht kwamen.
Zo bijvoorbeeld: de 10de mei 1940 toen vele medeleerlingen, van Bocholt tot Rekem opgeroepen werden om het leger te vervoegen, waar wij hier in Maaseik aan ontkwamen, daar men hier de oproepingsbrief niet meer had kunnen bezorgen omdat de Duitsers om 5 uur al in de stad waren. Gelukkig zijn allen na enkele weken rondzwerven tot in Frankrijk, behouden weergekeerd.
De verschillende leraren waar we een fijne herinnering aan hebben overgehouden, behalve misschien eentje. Hij woonde 2 huizen verder dan de 'Cinema van Eyck', gaf Nederlands en Duits en had als bijnaam 'De Pruis', die hij alle eer aandeed onder de oorlog toen hij zijn pro-Duitse sympathiën niet onder stoelen of banken stopte, en waarvoor de man na de bevrijding in 1944 heel zwaar heeft moeten boeten. Hij meende zelfs een paar leerlingen, die ook van een nieuwe orde droomden, de gouden raad mee te geven: om carrière te maken zouden ze best toetreden tot de "Zwarte Brigade". In 1941 moesten we van hem een opstel maken, nl. De kruik gaat zolang te water tot ze breekt. Jos Coenen van Dilsen hing het verhaal op van de opgang van Hitler en voorspelde daarin ook zijn nakende ondergang. De week daarop werden de meesterwerken dan besproken en toen was de duivel los. Hij ging

tekeer als een briesende leeuw, maar Jos Coenen was lange tijd bij 90% van de leerlingen een echte held.

Dit zijn enkele herinneringen die iemand zijn ganse leven bijblijven. Van die klasfoto van 1933 zijn vier of vijf personen reeds overleden, anderen zullen over enkele jaren hun gouden bruiloft vieren.
Allen die nog in leven zijn zou ik langs deze weg een fijne oude dag willen toewensen zonder zorgen.
Het zou interessant zijn konden we na 60 jaar allen nog eens samen komen.

Winand Cremers
Leeuwerikstraat 75
3680 Aldeneik - Maaseik
Tel. 564180

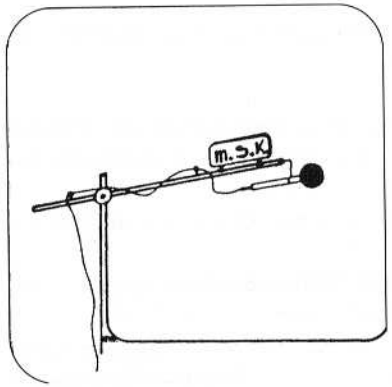

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

1) Dae haef 'ne groeëte sjeijel.
   Wordt gezegd van een kaalhoofdig iemand die langs de zijkanten nog wat haar heeft.
2) Waat mèt grond bedèk is, is gaw vergieëte.
   Eenmaal begraven is men gauw vergeten.
3) Klein kénjer en zate luj zègke de waorheid.
4) Sti-jf zeen van óndäög.
   Boosaardig of ondeugend zijn.
5) De loch op goeën.
   Naar buiten gaan (een luchtje scheppen).
6) Z'n mówl kónnen aafspuuële.
   Goed en vlot kunnen praten.
7) Zich neet laote lòmpe.
   Zich niet laten overtroeven.
8) Ropen óm pen en ènk.
   Janken vanwege een pak slaag.
9) Hae sjrieëf of-went er in eine reek hink.
   Hij schreeuwt geweldig hard.
10) Emes de jas ówtkloppe.
    Iemand een rammeling geven.
11) Zich ónger de veut òwtmake.
    Maken dat men wegkomt.
12) 'Ne kop höbbe wi-j 'nen tu-jerhamer.
    Een groot hoofd hebben.
13) Ich höb het alti-jd ówtgevrieëte.
    Ik krijg altijd de schuld.
14) De kóns neet alles höbbe: gelsj én e sjoeën wi-jf.
    Je moet tevreden zijn met wat je hebt.
15) Waat de beur neet ként, det vrit er neet.
    Zegt men van iemand die geen onbekend gerecht wil eten.

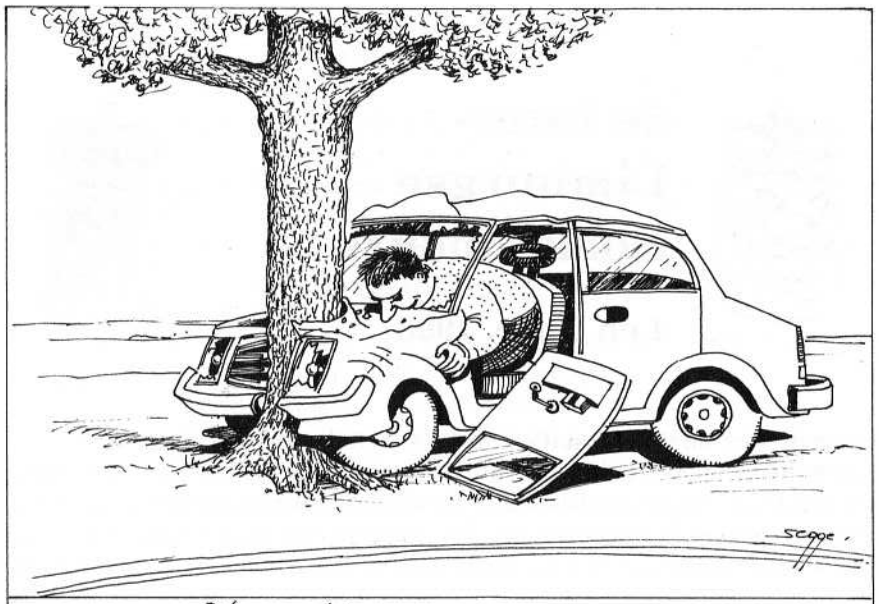

16) Es iech diech neet haw en mi-jn twieë ouge, den waas iech stekeblènsj!
    Een humoristische of sarcastische manier om iemand te bedanken voor een bewezen dienst.
17) Des nog te slech vuuër n'n ieëzel in z'n oeëre te sjödde.
    Dat is echt niet te eten.
18) Hae guuëf òm Saxen niks.
    Hij geeft nergens om.
19) Dae kump op ei bebreujd nès.
    Hij trouwt met een vrouw die zwanger is van een andere man.
20) D'n du-jvel e kieërske branne.
    De vijand vleien.
21) Iech zit hi-j vuur sjöppe zieëve.
    Ik ben hier overtollig. Niemand geeft aandacht aan mij.
22) Ki-jke wi-j e neuchter kauf.
    Onnozel kijken.
23) De kèns miech ritsbómmele!
    Loop naar de maan.
24) De kéns mich de pot op!
    Idem als 23.

Tony Van Wijck.

5e Inter-Limburgse Boekenbeurs

4 en 5 dec. 1993

Nu reeds voor de vijfde maal wordt op 4 en 5 december 1993 de Inter-Limburgse Boekenbeurs gehouden, dit onder de auspiciën van de "Maasketen Jan van Eyck" en ons stadsbestuur. Deze beurs is tweejaarlijks en wordt georganiseerd door de Pater Sangerskring en het cultureel centrum Achterolmen. Het waarom van zo'n boekenbeurs ligt voor de hand, want de stroom van nieuwe publikaties die het grondgebied en de bewoners van de beide Limburgen tot onderwerp hebben, neemt nog altijd toe. Alleen valt de aankoop van alle nieuwe uitgaven voor veel liefhebbers duur uit. Daarom specialiseren vele geïnteresseerden zich in één bepaalde richting. Maar dan nog blijkt het moeilijk om een overzicht te krijgen van alle publikaties binnen de gekozen specialiteit. En precies aan dat probleem komt de Inter-Limburgse Boekenbeurs tegemoet.
Op onze Boekenbeurs proberen wij een zo breed mogelijk assortiment van Limburgensia aan te bieden.
Limburgensia zijn boeken, tijdschriften, kranten, genealogische studies en dergelijke meer die uitsluitend handelen over de geschiedenis, de literatuur, de kunst en het sociaal-culturele leven in beide Limburgen.
Het is dus eigenlijk geen beurs in tweedehandsboeken, maar wel een rijk aanbod van recente en ook wel enkele antiquarische publikaties, landkaarten en stadsgezichten. We kunnen dan ook rekenen op de medewerking van vrijwel alle belangrijke uitgevers en handelaars uit de beide Limburgen. Wij denken dan meer bepaald aan boekhandels, antiquariaten, heemkundige verenigingen, VVV's en musea.
Opdat elke liefhebber van Limburgensia aan zijn trekken zou komen hebben de organisatoren op de vorige beurzen tal van omlijstende activiteiten gepland, zoals papierscheppen, ex-libris, kalligrafie, boekbinden, tentoonstelling van het grootste en kleinste boek, enz. Dit jaar wordt bijzondere aandacht gegeven aan oude kaarten in de beide Limburgen. Een bekend antiquariaat uit Antwerpen zal op de bühne van de grote zaal van Achterolmen een expositie uitbouwen met allerlei oude en zeer unieke prachtige kaarten

uit onze regio's. Tevens zal ook de afdeling stamboomonderzoek sterk aanwezig zijn met een info-stand en allerlei Limburgse genealogische studies en computerdemonstraties.
Dat de boekenbeurs voor de derde maal in Maaseik gehouden wordt is geen toeval. Immers door zijn ligging op de Maas en zijn rijk verleden is de stad Maaseik de meest geschikte locatie om aan te tonen dat de beide Limburgen één groot gebied vormen, waarbinnen de Maas de bindende factor is. Het is overigens ook de hoofddoelstelling van de Maasketen "Jan van Eyck', die de bewoners van de beide Limburgen bewust wil maken van deze historische en actuele bindingen.
Het verheugt ons dan ook bijzonder dat de gedeputeerden voor cultuur van de beide Limburgen, nl. Mevr. Fr. Brepoels en drs. J. Kockelkorn samen deze beurs plechtig willen openen op 4 december a.s.
De vijfde Inter-Limburgse Boekenbeurs wordt gehouden op zaterdag 4 en zondag 5 december 1993 in Achterolmen, Van Eycklaan 72 te Maaseik en is doorlopend geopend van 10.00-17.00 uur.

Tony Van Wijck

DECANALE KERK ST. CATHARINA - MAASEIK

Maaseik
750 JAAR
STAD EN PAROCHIE

Beste Maaseikenaar,

In het kader van de viering 750 j. Stad en Parochie, richt onze Parochie St.Catharina op 10 juli 1994 een Kapellekenstocht in.
Omtrent deze viering is het o.m. onze bedoeling dat er enerzijds een volledige inventaris wordt opgemaakt van alle aanwezige religieuze kapellen, beelden, kruisen, nissen, enz. en dat anderzijds deze "monumenten" ook verfraaid, verzorgd of een volledige opknapbeurt krijgen.
Om dit alles mogelijk te maken doen wij een oproep aan alle wijkbesturen en bewoners, waar zich eveneens beelden, kruisen, nissen enz... bevinden, kenbaar te maken aan onderstaande personen, alle informatie, historische gegevens en beeldmateriaal. De winterperiode is tevens een ideale tijd om aan de opknapbeurten te beginnen. (v.b. kapel op de hoek Eerste Straat en Heppersteenweg die opgeknapt is door het wijkbestuur Hepperwijk in samenwerking met het Stadsbestuur)
Mensen op wier eigendom een of andere religieus beeld of kruis bevindt kunnen eveneens contact opnemen.
Personen die
1) geïnteresseerd zijn om hun medewerking actief te verlenen, of
2) informatie, beeldmateriaal, historische gegevens kunnen aanbrengen mogen contact nemen, of hun info versturen aan:

- Martin Boonen, Maasweg 5 3680, Maaseik tel. 089/565280.
- Jackie Vancleef, p.a. Documentatiecentrum Bibliotheek, Bleumerstraat 68, 3680 Maaseik tel. 089/564074.
- Dekenij Mgr. Koningsstraat 5, 3680 Maaseik tel. 089/564595.
- Hubert Schiepers, Zonnelaan 20, 3680 Maaseik, tel. 089/566602.

Alvast bedankt voor uw medewerking

Namens Parochieraad Stuurgroep 750 j. Stad en Parochie.

Een zilveren schotel afkomstig van de Maaseiker Kruisheren en 'n zilveren schotel met wapen van de Maaseiker familie Pergens.

Wanneer we in 1991 te Luik de tentoonstelling bezochten:"L'orfèvrerie civile ancienne du Pays de Liège" - die van 14-4 tot 2-6 plaats greep in het "Museé de l'art Wallon" - trokken twee niet geïdentificeerde zilveren schotels speciaal onze aandacht.

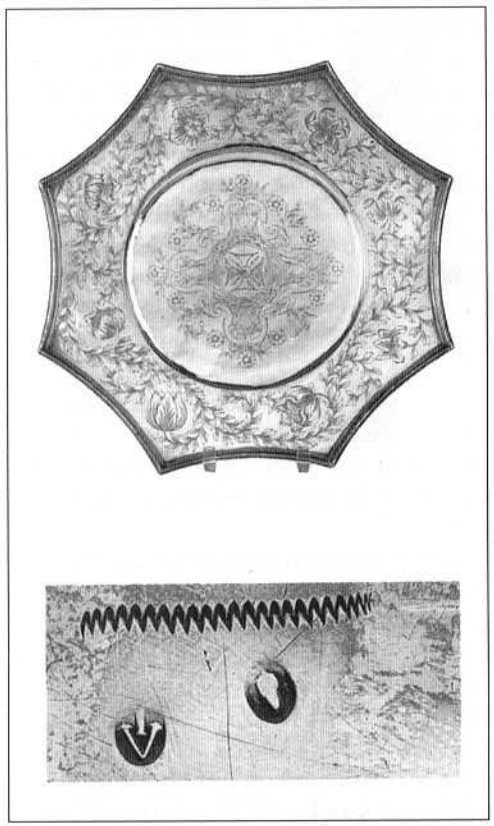

In de prachtige en uitgebreide catalogus van de tentoonstelling zijn deze schotels afgebeeld op blz. 265 en op blz. 296 in het deel "Bonnes Villes" door Luc Engen en J.J. van Ormelingen.

De eerste schotel - of schaal (diam. 30.5 cm.) heeft een achtpuntsblad met geprofileerde rand en 'n ondiep plat. De boord is versierd met golvende bladranken en bloemen. In het midden van de schotel staat in een lauwerkrans een typisch kruisherenkruis waarover 'n St.Jacobsschelp en twee gekruiste pelgrimsstaven.

Boven de kruisarmen het jaartal 1700.

De heer J.J. van Ormelingen herkende in de merken een eikel - het stadsmerk van Maaseik- en de initialen I V van de maker.
Op de keerzijde de volgende inscriptie: R.M.D. Radoux, Canonicus Thorensis Decanus Montium Sanctae Gertrudis.
Radoux was kanunnik van Thorn en tevens deken van St.Geertruidenberg.
De schotel thans in bezit van het O.C.M.W. te Tongeren, is afkomstig van

het oud St.Jacobshospitaal doch komt o.i. uit de Kruisherenkerk te Maaseik.
Immers in het gedenkboek "De Kruisheren te Maaseik 1475-1797 - 1855-1955" (Diest, 1955) lezen we op blz. 53: "De kloosterkerk werd met zilveren ampullen, geschonken door de Thornse kanunnik Mathias Radoux in 1700, verrijkt" .
Hoogstwaarschijnlijk hebben schotel en ampullen ooit bij elkaar gehoord. Bij de Kruisheren te Maaseik konden we geen inlichtingen achterhalen over de ampullen in kwestie.

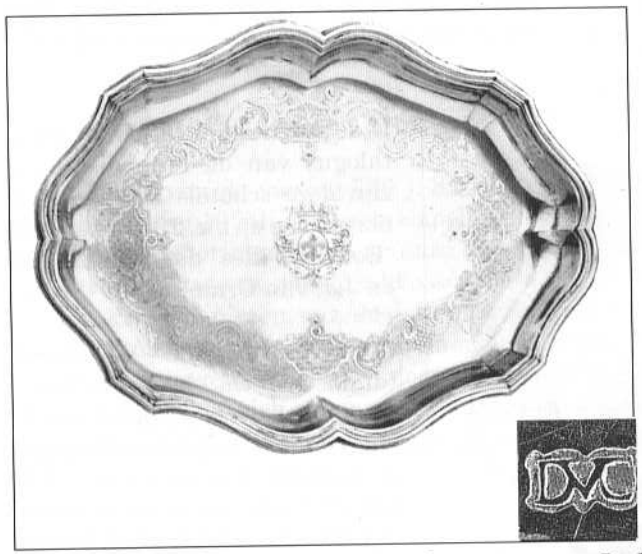

De tweede schotel werd omstreeks 1755 vervaardigd door de bekende en beruchte Maaseiker zilver- en goudsmid Dyonisius van Carlo zoals blijkt uit de initialen DVC en het Maaseiker merkteken: 'n M met erboven een hangende eikel.
De vorm van de schotel of schaal is bijzonder uitgesneden. De bodem is verfraaid door 'n fijne gravering die elementen van Lodewijk XIV-stijl combineert met veel grilliger vormen, maar die op de tegenoverliggende kant, uit zorg voor symmetrie, herhaald worden.
In het midden 'n gekroond wapen; van zilver waarop een lelie van keel (rood). Dit wapen kunnen we toewijzen aan de Maaseiker familie Pergens ook "de Pergens" want boven de ingangsdeur van het statige herenhuis dat deze familie op het Maaseiker Marktplein liet bouwen staat hetzelfde wapen, dat ook vermeld is in het werk "Sceaux et cachets armoriés" door F. Koller.
Volgens de twee chronograms dateert het huis uit 1715.
Boven de ingangsdeur lezen we:
parIUnt MIhI LILia DeCUs (1715): De leliën schenken mij glans, en op de achtergevel: BeneDIC DeUs aeDI hVIC et InhabIta (1715): Zegen dit huis, Heer en bewoon het.
Soms wordt dit huis - zopas prachtig gerestaureerd door de "Kredietbank"- verward met het aanpalende huis "De Bisschop van Munster" een deel van de Kredietbank vóór de huidige uitbreiding. Ook wordt dit huis soms verward met baron Alexander de Liliën aan wie het wapen boven de ingangsdeur toegewezen werd. Zie hierover onze rechtzetting in de vorige "De Maaseikenaar".
Op 30 april 1751 huurde Dionysius van Carlo van de erfgenamen van de familie van de Mortel het huis genaamd "De Stevel" gelegen op de Markt, dichtbij de woning van Pergens voor 'n termijn van 6 jaar.
Dionysius betaalde 18 pattacons huur en maakte in het "vorenhuis" een smidse.
Ook verplichtte hij zich tot het herstellen van de schade als hij het huis zou verlaten (zie not. akte, J.A. Prinssen, Lias I 1746.62 *f* 322,- n^{r} 158).
Later verhuisde Dionysius naar het huis: "In den rozenkrans" op de Bosstraat tegenover de Kruisherenkerk. De engeltjes die de rozenkrans van het uithangbord vasthielden worden nog in het stadsmuseum bewaard.
D. van Carlo, de maker van de schotel, was te Maaseik burgemeester in 1752-'53 en in 1783-'84.
Hij was ook voorzitter van het St.-Crispinusambt, doch stierf als "vermeende" bokkerijder in de Maaseiker gevangenis.
Zowel de bouwheer Pergens als de zilversmid Van Carlo en baron de Liliën verdienen een nadere biografische studie.

Vermelden we terloops nog dat de hoger vermelde catalogus meerdere inlichtingen bevat over Maaseiker goud- en zilversmeden en hun werk. Zie de blz. 264-268 en 273-280. Ook wordt er de wens uitgedrukt dat deze gegevens aanleiding mogen geven tot een meer uitgebreide studie betreffende Maaseiker zilverwerk.

M. Hendrickx.

Paters Sangerskring

Het lidgeld voor 1994 blijft ongewijzigd. Hernieuw uw lidmaatschap of wordt lid door storting van 350 fr. op bankrekening 453-4099021-85 t.n.v. 'Pater Sangerskring Maaseik'.

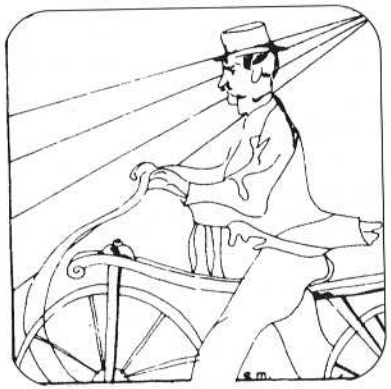

"Maeseycker Wielrijdersclub 1897"

Onlangs schonk Mevrouw L. Huysmans-Vanderzijl aan het Stedelijk Documentatie Centrum een ovale ijzeren plaat beschilderd met het omschrift "Maeseycker Wielrijdersclub 1897" rondom de in elkaar verwerkte initialen M.W.C.

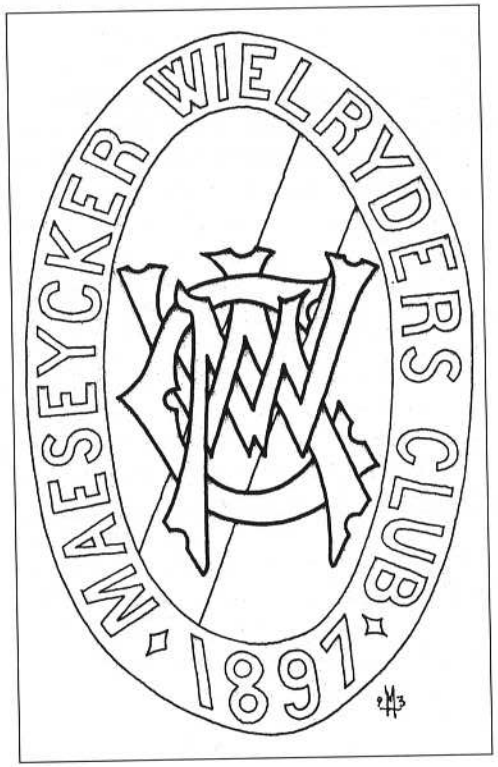

De plaat, waarvan we bijgevoegde tekening maakten, is 100 cm hoog en 60 cm breed.
De heer H.Heymans bezorgde ons ter inzage een zeldzaam boekje dat in het stedelijk Museactron bewaard wordt en getiteld is: "Maeseycker Wielrijdersclub. Algemeene standregelen."
Hieruit blijkt dat de club in kwestie gesticht werd op 25 juni 1897.
De "standregelen", waarover we hier niet uitweiden, werden gestemd in algemene vergadering op 1 juli van hetzelfde jaar.
Voor het bestuur tekenden L. Delsupehe, voorzitter, en Alex Raedschelders, secretaris.
Alle inlichtingen betreffende deze club zijn ten zeerste welkom bij de werkgroep.

Marcel Hendrickx

Het Heilig Wammes 4 x 11

Het Heilig Wammes staat voor een belangrijk feestjaar.
Tijdens het seizoen 1993-1994 hebben we de hoge eer om voor het 4 x 11de jaar de eeuwenoude Maaseiker "vastelaovend- en hawfvastetradi-jsie" te mogen dienen.
Naast de normale jaarlijkse activiteiten zorgen enkele extra feestelijke gebeurtenissen ervoor dat dit feit niet onopgemerkt zal voorbijgaan.
Zo werkt Stef Hendrix op dit ogenblik nog aan een "Wammes-mis". Deze compositie hoopt een première te vinden tijdens onze jaarmis op 7.11.1993.
Ook wordt er naarstig gewerkt aan een jubileumboek "Heilig Wammes 4 x 11 jaar". In ongeveer 122 pagina's zal dit lees- en kijkboek het Maaseiker carnavalsleven belichten met tekst en veel foto's.
Om je van een exemplaar uit een oplage van 500 te verzekeren, kan je nu reeds voorintekenen door storting van 500 bfr.op rekening 335-0140345-32 van Het Heilig Wammes Maaseik, met vermelding "4x11".
Verder plannen we een reünie van oud-prinsen. Het zou ons echt plezieren om alle nog in leven zijnde Maaseiker prinsen rond de feestdis te krijgen.
Ook plannen we een grote en origineel opgezette ontvangst. Op elf plaatsen in de binnenstad van Maaseik trakteert Het Heilig Wammes je op een glaasje. Hoe dat in elkaar steekt hoor je wel als je op zondag 14 november 1993 in Zaal Van Eyck tussen 13u 11 en 17u 11 komt feliciteren. Trouwens iedere inwoner van Het Vorstendom Maaseik wordt uitgenodigd!
Het feestseizoen 1993-1994 willen we tenslotte afsluiten door Maaseik een carnavalsmonument te schenken. Over deze creatie willen we echter nog niets kwijt, behalve dat er hard aan wordt gewerkt. Later hierover meer.

Programma 1993-1994.

zo. 07.11.93	Jaarmis
wo. 10.11.93	Opening Carnavalseizoen
vr. 12.11.93	Reünie Maaseiker Prinsen

zo. 14.11.93	Ontvangst 4 x 11	Maaseiker bevolking
		Maaseiker verenigingen
		Carnavalsverenigingen
vr. 07.01.94	Opening tentoonstelling Chr. Rousseau	
	Circus, Theater en carnaval	
	Galerij Den Peroun	
za. 15.01.94	Prinsenpronkzitting	
	St. Jansberg	
zo. 23.01.94	Jeugdzitting	
	St. Jansberg	
za. 29.01.94	Jeugdconcert St. Jansberg	
	Rowwen Heze	
za. 05.02.94	Prinsenreceptie	
	Prinsenbal	
	Parochiecentrum	
wo. 09.02.94	Verklede Jeugdwandeltocht	
	B.G.O. Maaseik	
za. 12.02.94	Awt Wi-jverbal in Maaseik	
zo. 13.02.94	Jeugdbal (Roodkapjes)	
ma. 14.02.94	Jeugdbal - Tienerbal (Roodkapjes)	
	Straatcarnaval	
di. 15.02.94	Ziekenbezoek	
	Kloonjestoet	
	Straatcarnaval	
wo. 16.02.94	Haring bijten in Maaseiker cafés	
zo. 13.03. 94	Internationale halfvastenstoet	

Vorst Wiel

Een zeer welkom Kerst- of Nieuwjaars-geschenk voor een vriend of familielid 'oud-Maaseikenaar' is ongetwijfeld een jaarabonnement op "DE MAASEIKENAAR".

Het Huis De Gapert

Enkele aanvullingen bij het toponymisch praatje in het vorig nummer.

Het Huis 'De Gapert' was in 1853 de onverdeelde eigendom van de kinderen Frans Monsieur(s) en Anna Gertrudis Konings en werd in 1857 door hen verkocht aan Jacob-Poukens-Schoufs. Dit weten we uit drie notariële akten uit het notariaat van Schoolmeesters H.S.J., die bewaard worden in het Rijksarchief te Hasselt.

1. Op 23 maart 1853 lenen Anna Catharina en Marie Agnes Monsieurs, winkeliersters te Maaseik, een geldsom van 450 fr. van Mechtildis Creemers, werkvrouw te Kinrooi en verpanden het onroerend goed, erfgoed van hun ouders Frans Monsieurs en Anna Gertrudis Konings 2/5 deel, onverdeeld uit een huis gelegen te Maaseik op de Bleumerstraat, belendend Pieter Heyligen en van de andere kant de Heer Mathijs Wouters, Sectie E nr. 263, groot in het geheel 3 aren 40 ca.
2. op 23 februari 1857 heeft een verkoop plaats van bovengenoemd huis. De akte luidt als volgt:
   "waren tegenwoordig 1° Agnes Monsieurs z.b., 2° Renier Monsieurs, zadelmaker, beide wonende te Maeseyck, 3° Antoine Monsieurs, schrijnwerker, wonende te Echt, 4° François Meuleners, voerman, wonende te Ruremonde, 5° Jacques Meuleners, wonende te Maeseyck, 6° Puco (Piero?) Meuleners, 7° Lambert Meuleners, 8° Mathijs Meuleners, alle drie werklieden, wonende te Dulke, Pruisen en 9° Antoine Meuleners, werkman won. te Reith, de zes laatsten representeerende wijlen hunne moeder Maria Monsieurs, in haar leven echtgenoote van Hendrik Meuleners, dewelcke comparanten ons hebben verzocht van over te gaan tot de openbare opveiling en verkoping der hierna beschreven vaste goederen: een huis met aanhorigheden gelegen in de stad Maeseyck, belendend de Heer Hendrik Dreesen en de erfgenamen Wouters, uitschietende op de Schillingstraet, toegewezen aan Willem Broun, schrijnwerker won. te Maeseyck, in koop aannemende voor en in name van Peter Jacob Poukens, landbouwer aldaer won. voor de som van twee duizend franken".

3. Op 7 juni 1857 leent Jacob Poukens, landbouwer te Maaseik, van Jean Raphaël Streignart 600 fr. aan 5% waarbij hij veronderpandt *"een huis met aanhorigheden en gelegen in de stad Maeseyck op de Bleumerstraet belendend de Heer Hendrik Dreisen en de erfgenamen Wouters, uitschietende op de Schillingstraet"*.

Kadastergegevens helpen ons verder bij achtereenvolgende eigendomsoverdrachten:
Enige tijd na het overlijden van Jacob Poukens in 1884 is zijn zoon Bartholomeus Poukens-Sijbers eigenaar voor 2/3 deel van het huis en diens ongehuwde broer Jacob Poukens voor 1/3 deel. Na het overlijden van deze laatste op 17.07.1887 wordt het echtpaar Bartholomeus Poukens-Sijbers alleen eigenaar.
Hun zoon René bewoonde het goed tot aan zijn dood in 1973. Zijn kinderen, die het huis in 1975 van de hand deden, behoorden tot de vierde generatie Poukens die deze woning in eigendom heeft gehad. Tenslotte willen we nog vermelden dat "De Gapert" het geboortehuis is van pater Jan Poukens s.j. Na studies te Namen en te Leuven behaalde hij het doctoraat in de klassieke filologie. Na verschillende andere belangrijke opdrachten was hij van 1931 tot 1942 professor aan de universitaire instelling St. Ignatius te Antwerpen. Ook bij de vervlaamsing van de Jezuïetencongregatie in ons gewest heeft hij een belangrijke rol gespeeld.

Jan Poukens
Toekomststraat 10
3530 Helchteren

BERICHT

"DE MAASEIKENAAR" zal in het jubileumjaar 1994 een bijzondere inspanning doen om nieuws te brengen over het heden en verleden van onze stad. Ook de omslag zal, dank zij de medewerking van de Maaseiker kunstenaars Rita Westhovens en Roger Maes, een speciaal aangepast tintje krijgen.
Maar "DE MAASEIKENAAR" is alleen leefbaar dank zij de onbaatzuchtige ijver van een groot aantal vaste en losse medewerkers en .... dank zij het groot aantal abonneegelden.
Wacht daarom niet langer dan vandaag om de som van 400,- fr. te storten op onze bankrekening nr. 001-0678921-94. Wij wachten er echt op !
Dank bij voorbaat !

De Redactie

Het Oorlogsdagboek mei 1940

vervolg 2

N.V.D.R. Op uitdrukkelijk verzoek van de auteur werd de door hem in 1940 gebruikte spelling (een moderne Te Vries & Te Winkel) gehandhaafd. Ook de stijl en zinsconstructies werden niet gewijzigd.

Pinksterzondag 12 mei 1940: 3e oorlogsdag
Na een kalme nacht kruipen we stijf en koud recht. Er is een misje voor de vluchtelingen en daarna wordt eenparig besloten naar Loon te gaan om de Duitsers eens van dichtbij te bezien en om brood in te slaan. Loonse vluchtelingen berichten dat de franse tanks de duitsers teruggedreven hebben. At full speed wordt ons reismateriaal aan een tweede selektieve uitlezing onderworpen en de hele resterende boel aan de oudjes toevertrouwd. We zijn weer weg.

Aan de kerk staat er een "herder" met zijn "schapen". De pastoor is van Hees en ontdekt: "ge zijt potverdikke een neef van me, zo'n stuk enfin"; aan het Albertkanaal had hij er reeds een aardig hoopje de heilige olie toegediend, maar nog meer hun zondig verleden moeten schoon wassen: "As het un aan un pens is, den konne ze waal"...

We hebben geen tijd te verliezen; vooruit naar Engelmanshoven. We rollen nog eens in een gracht; gelukkig is ze droog.
Waarheen? naar St.-Truiden en niet in St.-Truiden komen; naar Brustem... het vliegveld wordt meteen tot gruis gemalen. Naar Millen en vandaar naar Muizen? Te gevaarlijk. We zakken lager af naar Buvingen, van hieruit naar Gingelom; salvo's branden los; een ventje hijgt bleek "wel duizend duitse tanks staan er op de steenweg; aan de andere zijde een franse, ik heb ze gezien....". We moeten die steenweg oversteken willen we verder trekken; zo haast het over en weer schieten ophoudt vliegen we in een stormpas er over; niets te zien dan een franse tank, enkele moto-patrouilleurs, stuk geschoten ruiten.
Langs het kasteel van Gingelom trekken we nu, wel gecamoufleerd door hoge bomen, naar Attenhoven. We hebben drie soldaten in overall opgepikt; ze komen van Veldwezelt waar hun veldkeuken doorelkaar geschoten werd; het zijn Brusselaren.

Vermoeide vluchtelingen rusten wat uit in een weiland aan de kant van de weg, om te voorkomen dat ze door Duitse vliegtuigen zullen worden beschoten. Anderen hebben karren, of zijn op de fiets of te voet op de vlucht geslagen. Het meisje op de voorgrond draagt haar winterjas in het warme mei-zonnetje - de beste manier om kleren mee te nemen.

In Landen worden we door een bende wanhopige, radeloze mensen bestormd en rijkelijk bedeeld met vla, koffie en suiker. Onze Brusselaren worden voor spionnen gehouden.
Naar Tienen gaat het; in Neerwinden blaffen de kanonnen en franse soldaten sluipen langs de wegeltjes. Men toont ons een "sentier" langs waar we onder de spoorweg door kruipen en het vuur ontwijken. De avond valt reeds als we de weg naar Raatshoven (Raccourt) oversteken. Vijf spoken schuiven uit de schemering naar ons toe; het zijn Fransen die ons de weg vragen onderwijl de grond afzoekend; "nous faisons comme les indiens" verklaren ze terwijl ze krijttekens op de stenen maken.
In een gehucht kloppen we aan; geen mens durft zich tonen; op ons herhaald "il n'y a rien à craindre" sloft er ergens een peke uit een hoek dat ons op de weg naar Pellaine (Pellen) helpt. Hier zoeken we naar de pastorij, een pastoor weet al licht ergens slaapgelegenheid; we landen in een boerderij propvol vluchtelingen, de kelder zit er van volgestampt en als we er binnenvallen schreeuwt men tegen het licht en houdt men ons voor parachutisten...
Tegen een muur ligt Désiree te huilen, doodop van schrik en heimwee. Noël en ik trachten haar om het meest te troosten; Jan zoekt mijn drinkpotje want-ie heeft dorst...

Een vent uit Hasselt, die zich hier gevestigd heeft, toont Jos de burgervader, die ons in beschaafd Waals naar een grote boerderij verwijst. De Hasselaar vertelt dat de pastoor van Maaseik is, die zullen we morgen eens bezoeken. De bewuste hoeve schijnt ontvolkt want er verschijnt niemand hoe we ook razen. Na een flink voetbad in de duisternis en een soupeetje bij kaarslicht kruipen we in ons bedje: een hoge schuur met en zonder pannen en vier dekens voor ons zessen, of liever drie voor vijf want eentje heeft de kans schoon gezien zich gans in een deken te draaien.
Wij liggen rechts, de Brusselaren links en Emma heeft danig schrik van die jongens.

Maandag 13 mei 1940: 4e oorlogsdag
Heel vroeg in de morgen kruip ik uit het stro en ontdek dat hier toch mensen wonen; de lui hadden ons gisteravond niet gehoord...., ze waren moe gewerkt, het was immers Pinksteren geweest... Indien we een beetje willen wachten kunnen we warme koffie krijgen. Terwijl ik op mijn gemakje op het gemak zit word ik ruw opgejaagd door een obus die achter me de gevel stuk scheurt; de anderen zijn nu ook uit de veren...; sissend gefluit, ik smijt me langs de muur, een slag... doodse stilte; ik hol naar de schuur; gefluit en ik lig weer, in de .... kippendrek; eindelijk raak ik in de schuur; het fluitjeskoncert breekt nu voorgoed los, voor en achter de schuur wordt de boel over en weer kort en klein geschoten; aan akt van berouw blijkt een ijdele poging en de weesgegroetjes sissen weg. Plots is alles stil; lijnwaad, "nécessaire", de warme koffie, de pastoor... liggen wat ligt en dekking zoekend langs de muren stormen we gebukt vooruit: indianen... ik struikel in een schaterlach... Over een verdoken paadje kruipen we langs Orp-le-Grand, Huppay, Bomal. Hier staan de franse tanks opgesteld. De markt is omgeploegd, het gedenkteken staat er eenzaam te midden de verwoesting en de kanonnetjes van '14-'18 aan weerszijden liggen treurig naar de bommenwerpers te gapen. We rennen door de kuilen en bereiken de spoorlijn die door de Fransen opgeblazen is. Een oudere man holt ons na; hij trekt met ons mee want hij is oudstrijder en vreest de Duitsers, vrouw en kinderen vertrouwt-ie aan de zorgen van de goede God toe. In het open veld holt onze oudstrijder om dekking zoekend of rolt het lage koren in.
Op een grote hoeve drinken we koffie; we krijgen van die edele Waalse zielen brood en boter en hoeven er slechts voor te betalen; water kun je hebben zoveel als je maar slikken kunt maar dan moet ik eerst mijn tasje aan Jan vragen, hij zal er wel zorg voor dragen. De vent die we meesleuren eet lek-

ker mee, het kost immers niets... Met ons tienen wandelen we naar Mont St.-André. In een herberg zetten we er de nederlanden onder water; een frans officier valt met een zwaar bewapende patroelje binnen; wij blijken in orde maar het verhaaltje van het Albertkanaal wordt niet geloofd en ten slotte wordt het Brussels trio gevankelijk meegevoerd; maar weg nu... In Peruez klimmen we over de "stalen muur"; in het eerste het beste huis stompen we ons vol fijne witte boterhammetjes met jam; al de inwoners van het stadje zijn er vandoor, enkel onze gastlui resten nog; vanavond zullen ze met ons vertrekken en de weg naar Charleroi tonen. We blazen uit en trachten te slapen; onze weldoeners stellen onderwijl vast dat Désiree mijn zuster is (sic!) en Noël haar verloofde (sic.! sic.!).
Jos, Noël en ik verkennen het plaatsje; op de grote markt is er een bommetje op een mijntje gevallen met het prachtige resultaat dat die markt omgetoverd werd in een groot gat en de omliggende huizen eenvoudig op hun kop gezet werden. Een afdeling fransen is de weg aan het vrij maken en de doden aan het opruimen.

Gedood door aanvallende vliegtuigen, ligt een nog ingespannen paard in een greppel.

We wandelen terug. Een frans koerier kent de weg niet; wij ook niet. Vlak bij onze oude woning breekt het gevreesde gefluit in alle hevigheid weer los; bij een overhaaste vlucht naar de kelder blijven Jos en ik voor de deur liggen; de kerel die we deze morgen opraapten en Jan zijn het eerst beneden, ik sta in bewondering voor zo'n beweeglijkheid.
We besluiten direkt te vertrekken want we rieken de Duitsers weer dichtbij. In kolonne gaat het naar Rosière; langs ondermijnde wegen naar Sauvenière; hier kent onze wegwijzer plots de weg niet meer....; reeds twee maal zijn we op onze stappen moeten terugkeren en eindelijk zitten we verstrikt in een straatje-zonder-einde.

Terwijl hij zijn geheugen tracht op te frissen bekijken we eens cynisch het vluchtend dorp: de paarden vóór de vierwielige kar en de koeien er achter, de kiekens er aan en de konijnen er onder; op de kar: zakken bloemmeel, beddegoed, tafels, linnen, emmers, oude vrouwen, manden vol rommel, koffiekannen, moren, stoelen, kinderen, en nog meer ballast; een bonte mengeling van alle mogelijke en onmogelijke dingen. Ik vraag naar water aan een huis - ze hebben er geen... en meteen wordt de laatste hand aan het vertrek geslagen: het theeservies moet ook nog mee. De kalveren lopen zottebollend over de wegen en de zwijnen schijnen beter hun weg te vinden dan wij.

De karren vertrekken in alle richtingen; het is om radeloos van te worden, en dan die voeten!
Mijn voet is ontwricht en van uit Peruez heb ik op de fiets van Emma gezeten, niemand wilde er trouwens nog naar omzien, maar nu is de ketting stuk...
Bruusk besluiten we onze eigen weg te gaan; de oudstrijder holt ons na. We bereiken de Romeinse heirbaan - ze leidt recht naar Frankrijk; het is een smalle kasseiweg recht door het vlakke veld. Als we Gembloers naderen schemert het reeds; terwijl we een kijkje in de stukgeslagen Texaco Service Station nemen herstelt Jos de fiets. Alles is geplunderd; wat nog rest: 1/4 fles Byrrh, 1 glas komkommers, 1 glas rolmops en een kaartspel namen we voor onze rekening. De rolmops wordt opgevist en met radijsjes verslonden, ze is reuzefijn en ik voel ze branden van aan mijn mond tot in mijn maag; voor Jos en Emma bewaar ik er ook eentje. We steken de baan over en licht en lustig gaat het verder, tot grote ergernis van franse officieren die ons woedend uitschelden. Jan haalt triomfantelijk een fles porto van onder zijn jasje en "eerlijk" wordt de buit gedeeld.
Aan de linkerzijde, in tegengestelde richting, trekken franse troepen: muilezels, Senegalezen, Marokkanen, Indiërs en andere vieze mannetjes die "woeste krijgskreten uiten". Ze grijnslachen, krullen hun bovenlip en laten hun witte tanden zien; ze gluren begerig naar onze arme juffers en schreeu-

wen in gestameld frans dat ze de oren van de Boch zullen afsnijden en de borstlappen aan stokjes rijgen; in de bomen worden machinegeweren opgesteld - ik wens de duitsers geluk er mee. Een van die brave jongetjes draagt een ketel warm vlees mee en op zijn verzoek tasten we gretig toe, de meisjes krijgen een homp brood: we zijn weer eens gered. Het is stikdonker; steeds worden we verder meegesleurd met de vluchtende stroom. We sukkelen tot bij enkele grote hoeven; alles zit opgepropt met soldaten en slapende mensen. Na veel manoeuvreren tussen, op en over slapende voeten en benen laten we ons in een klein hoekje van een grote schuur dood neervallen; Jan vindt met een laatste greintje bewustzijn negen lachende eieren; die zullen we morgen voorzichtig meenemen.

Nacht 13-14 mei

Met bruut geweld word ik door elkaar geschud; het is de ouwe; zijn ekselentie wenst verder te trekken, het is hier veel te gevaarlijk met al die soldaten, er hangen vliegtuigen boven, heel in de verte komt dof kanongebrom en flauw mitrailleurvuur aanrollen. Ik denk er niet aan...; de anderen slapen lekker en dan ons voetjes..., neen die weigeren beslist; ik slaap weer in en opnieuw word ik wakker gestompt, maar kom slechts half tot bewustzijn...; weer een stomp, Jos is nu ook wakker, Noël ook al - allez! en route. We sleuren ons terug naar buiten, we kunnen nauwelijks staan; na veel masseren en talrijke pijnlijke en vruchteloze pogingen zijn we eindelijk weer ingelopen, en nu op weg...; zonder te weten waarom we weer trekken, trekken we zonder onze lachende eitjes. Ik geloof dat het reeds 14 mei geworden is, ik weet het niet, het interesseert me niet; in de verte hoort men vechten. We strompelen hier ergens in de streek van Corroy-le-Château in de richting van Sombreffe over jonge klaver-, vlas-, tarwe-, bieten- en gerstvelden; met natte, vereelte, beblaarde, kapotte, geschramde, gescheurde, gereten, bemodderde, smerige, vuile voetjes raken we op een fijne, vlakke, gladde betonbaan. Opgewekt stappen we nu voort met de ouwe lijk een trouwe hond dan eens vóór, dan weer achter ons. Schieten en vliegtuigen zijn ver en eer we het vermoeden staan we midden in een klein dorpje vlak voor de kerk. Een kerel van de burgerwacht verklaart ons dat we te ver gewandeld zijn en we de heirbaan vroeger rechts moesten inslaan; de ouwe weet het best, we zullen dadelijk weerkeren - we denken er niet aan en vleien ons languit op de straat neer. Men toont ons een herberg waar we iets kunnen gebruiken en op de vloer slapen; niemand bekommert er zich om ons, men merkt ons niet eens. De ouwe is ingeslapen...., nu kunnen we hem fijntjes kwijtspelen; zacht nemen we onze dekens bij elkaar en sluipen de deur uit... maar de kerel slaapt op Emma's mantel; die vent is verdraaid sluwer dan wij; bij de eerste aanraking schiet hij wakker en in een oogwenk is hij als wij reisvaardig. Het is dag geworden.

Wordt vervolgd.

Jos Stryckers

Redactie

Harry Beenders
Theo Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
John Golsteyn
Herman Hendrix
Erik Martens
Gerard Segers
Tony Van Wijck

Medewerkers

Winand Cremers
Mathieu Daemen
Martin Goossens
Piet Henkens
Marcel Hendrickx
Wiel Janssens
Jan Poukens
Jos Stryckers
Paul Vanderheyden

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. 'De Maaseikenaar', Verloren Kost 86, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres), of zie bijliggende wenskaart.

Benelux: 400,- fr. Overige landen: 500,- fr.

NB: Een steunabonnement kan vanaf 1000.- fr.

Ieder auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurd artikel.

Geen uittreksel, afdruk of overname uit 'De Maaseikenaar' mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 december 1993 aan T. Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, B-3680 MAASEIK

Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid John Golsteyn, Verloren Kost 86, B-3680 Maaseik.
Tel. 089-565758.

Dank voor uw medewerking.

Verantwoordelijke uitgever:

Tony Van Wyck, Maastrichtersteenweg 11 - 3680 Maaseik - Druk Tonnaer Kelpen (NL)